

TRIBUNA

ABONAMENTUL

Pe un an . 28 Cor.
Pe un jum. . 14 "
Pe o lună . 2-40 "
Nrul de Duminică
pe un an . 5 Cor.
Pentru România și
America . . 10 Cor.

Nrul de zi pentru Ro-
mania și străinătate pe
an 40 franci.

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Deak Ferencz-utca 20.
INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.
Mulțumite publice și Loc de-
schis costă fiecare zic 20 fil.
Manuscripte nu se înu-
polază.
Telefon pentru oraș și
sositat 502.

Mangra contra contelui Tisza.

— Discurs rostit de părintele V. Mangra în camera ungară. —

Domnilor deputați! Mărturisesc dintru'n ceput că luând cuvântul în discuția asupra răspunsului la mesaj, nu am pretenția nici de-a vă schimba opiniile, nici de-a vă câștiga votul pentru proiectul de adresă prezentat de partidul naționalist. Ce folos practic ar rezulta chiar dacă aș reuși să vă conving despre dreptatea cauzei noastre, dacă n'aș putea să vă câștig și votul, — lucru ce mi-se pare cu neputință (Sgomot. Mișcare). Imi aduc aminte de cuvintele pline de adevăr rostite de un membru vechi al parlamentului englez: »De cincizeci de ani de când sânt membru al Camerei, am auzit mii de discursuri; între altele multe cari mi-au schimbat opiniile și convingerile, dar nici unul care să-mi fi învins și schimbat votul«. E de prisos să mai spun că acest politician englez făcea parte din partidul guvernamental. (Ilaritate și aplauze în centru. Vociferări și sgomot în dreapta. Președintele sună).

Domnilor deputați, contele Ștefan Tisza (aplauze prelungi pe băncile guvernamentale: »Trăiască Tisza!«)... în discursul său rostit în ședința de Marți a Camerei a adresat deputaților naționaliști observarea că: »Nu e nimic mai frumos pentru un bărbat, decât să-și pună în conglăsuire opiniile și convingerile cu acțiunile sale.« D. contele Tisza ar fi putut să adreseze cuvintele acestea — mărturisesc, prea adevărate — cu mai multă dreptate taberei al cărei șef văzut e D-sa, majorității guvernamentale care ocupă aproape 3 sferturi ale acestei Camere. (Aprobări în centru). Pentru că întotdeauna a fost și e mai multă conglăsuire între convingerile și acțiunile partidelor opoziționale, decât între convingerile și acțiunile partidelor guvernamentale. Fatalitatea acestor partide e că trebuie să voteze nu cum le dictează convingerea, ci votul lor e determinat de interesele guvernului, de un cuvânt de ordine al șefului de partid, de un gest al unui ministru...

Dr. Alexandru Vaida: De o fluturare de batistă! (Sgomot mare. Protestări în dreapta).

Voci (la justhiști): Trăiască Perczel! Trăiască urmașii eroilor batistei! (Sgomot prelung. Deputații guvernamentali vociferează sgomotos. Președintele sună.)

Președintele: Liniște, dlor!

Voci (la guvernamentali): Trebuie chemat la ordine! (Protestări la justhiști: Să vă fie rușne că apărați un act nevrednic! Preș. sună.)

Vasile Mangra: Și acest partid a subliniat discursul contelui Tisza cu aplauze furtunoase, deși mulți, foarte mulți vor fi și vor fi fost convingși despre netemeinicia întregii sale teorii. (Protestări în dreapta.)

Dați-mi voie, domnilor, să citez o singură pildă. Dl contele a zis în discursul său de Marți (citește): »Vă întreb, există oare în lumea întreagă un al doilea stat, în care puterea să fie în mâinile națiunii care l-a creat și care cu toate acestea să dea popoarelor de altă naționalitate drepturi și libertăți atât de largi ca Ungaria?« Și dl contele Tisza a invocat soarta ungarilor din România! Ungurii din România!

Iată cu ce argumente șubrede vrea să ne combată contele Tisza! În România nu există și nu poate să existe o chestie națională a ungarilor. Ungurii din România n'au dreptul la cereri naționale (Vociferări în dreapta), ei sânt o mână de oameni, nici 200.000, dintre cari mai bine de jumătate și azi supuși streini, veniți să se îmbogățescă din belșugul țării românești, pe care neștiința indigenă nu-l știe încă exploata; risipiți peste țara întreagă, o seamă de venetici pe cari nimic nu-i leagă de pământul care le dă hrană, nici trecut istoric, nici tradiții naționale (Sgomot). Ei în România nu văd o patrie pentru care moșii și strămoșii lor au luptat și murit, ci văd în România bogată — o afacere rentabilă! (Sgomot prelung. Strigăte furtunoase la guvernamentali: La ordine! La ordine! Președintele sună: Li iște, domnilor!)

V. Mangra: Și cu acești străini fără istorie în țara românească vrea să ne compare contele Tisza, pe noi români cari am fost element alcătuitor de stat de când există Ungaria și stăpânim pământurile pe cari ne găsim și astăzi, de 2000 de ani! Pământul acestei țări e îngrășat cu sângele strămoșilor, vărsat în nenumăratele războaie ce s'au dat pentru neatarnarea țării. Români au luptat vitejește în toate războaiele împotriva turcilor, au luptat în Boemia împotriva lui Frideric cel mare — și azi se păstrează în catedrala din Blaj drapelul ciuruit de gloanțe pe care l-a readus singurul rămas în viață dintr'un regiment românesc — și am luptat împotriva oștirilor marelui Napoleon, am luptat pe câmpiile Italiei, ne-am vărsat sângele la Königrätz și am avut parte de leu la ocuparea Bosniei. Nu e colț de pământ în țara aceasta care să nu fie îngrășat și cu sânge românesc — și contele Tisza are totuși curajul să invoce soarta Ungurilor din România. (Aprobări vii în centru. Sgomot.)

Ugron Gábor: De ce nu vorbești de 48? (Sgomot.)

V. Mangra: Aș fi amintit și de luptele din 1848, dar motive de respect pentru cei ce nu mai sânt m'au îndemnat să nu turbur pacea sufletească a eremitului dela Turin, atrăgându-i luarea aminte asupra evoluției prin care a trecut partidul independist sub șefia fiului său! (Ilaritate).

Șt. C. Pop: Asistat de Ugron! (Nouă ilaritate. Sgomot.)

Voci (la kossuthiști): Noi sântem și azi credincioși programului independist!

V. Mangra: De altminteri nu văd în

camera aceasta și mai ales în tabăra independistă nici un singur bărbat care să aibă dreptul a ne cere socoteală pentru 48. Noi am luptat atunci împotriva părinților voștri, cari au luptat pentru un ideal pe care voi de dragul stăpânirii cu toții l-ați tradat. Domnia coaliției, cu alcătuirile ei compromițătoare, v'a luat dreptul de-a mai invoca luptele din 1848!

Voci: Ați omorât și incendiat (Sgomot).

V. Mangra: Ne-am apărat vatra strămoșiască cu armele cu cari am fost atacați și cu toată patima îngrămădită în noi de veacuri de suferinți mute. (Aprobări vii în centru. Sgomot în dreapta. Președintele sună).

Dați-mi voie, domnilor, să vă îndrept luarea aminte și asupra unei alte încercări a domnului Tisza de-a deplasa chestia. Dl contele în discursul său nu pomenește decât de români, de importanța lor, de puterea lor de rezistență. Sânt foarte măgulitoare și ispititoare laudele ce ni le aduce contele Tisza — dar nu vor putea să ne amăgiască asupra adevăratei ținte ce-o urmărește dl orator: zdrobirea solidarității dintre naționalitățile nemaghiare ale Ungariei, solidaritate creată de suferinți și prigoniri comune și proclamată în conferința dela 1895. (Sgomot.)

Voci: Și acea dta ai pus o la cale.

V. Mangra: Mărturisesc cu mândrie că eu am alergat și ostenit pentru convocarea acestui congres, eu l-am deschis și eu am condus desbaterile lui cari au dus la proclamarea partidului naționalităților (Sgomot. Voci în dreapta: Partidul trădătorilor de patrie). Eu, prin urmare, nu mă voi lăsa indus în eroare prin politica de bacșișe a contelui Tisza care vrea să sdrobiască solidaritatea popoarelor nemaghiare, să poată spune lumii că nu există o chestie a naționalităților, ci numai o chestie românească, o chestie slovaciască și poate o chestie sârbească, ținută la suprafață de niște agitatori! (Aprobări vii în centru. Sgomot). Noi cerem rezolvirea chestiei naționalităților și nu o împăcare, poate vremelnică, între guvern și câțiva preinși conducători ai poporului român. Iar rezolvirea acestei chestiuni nu se poate face decât numai cu concursul reprezentanților partidului națiunilor nemaghiare. (Sgomot. Voci; nu există!), iar acești reprezentanți sânt cei câțiva deputați cari au reușit să intre în Cameră și toți ceilalți pe cari volnicia administrației i-a împiedecat să ocupe locurile ce li se cuvin în urma încrederii alegătorilor români.

C. Burdia: Și pe noi tot românii ni-au ales (Zgomot).

V. Mangra: V'au ales baionetele și sulele de mii, v'au ales prigonirea și terorizarea prin administrație, a slujbașilor: notari, primari, gornici! (Zgomot în dreapta. Voci: Ei sânt adevărații reprezentanți ai poporului!)

Telegdy: Ei sânt patrioți buni, cari sprijinesc guvernul țării!

V. Mangra: Nu invidiez guvernul pentru sprijinul unor deputați români, aleși cu mijloacele celei mai murdare corupții (Zgomot).

Förster Aurel: Și fără sprijinul lor guvernul e destul de — compromis! (Ilaritate. Zgomot. Preș. sună).

Tagány S.: Sânteți cu toți trădători de patrie (Zgomot).

V. Mangra: Trădători am fi dacă noi cari vreme de 30 de ani am luptat și suferit pentru idealul poporului românesc, am trece acum, pentru un bacșiș ieftin, de partea contelui Tisza. Geszt-ul e aproape de Oradea Mare, dar Mangra e departe de Tisza! (Ilaritate enormă).

V. Mangra: Domnilor deputați, un cetățean e cu atât mai credincios statului, cu cât are mai multe drepturi pe cari să le apere, pentru că apărând aceste drepturi, apără statul care i-le-a acordat. Noi, ce-am avea să apărăm în țara aceasta? Poate Vațul și Seghedinul!

Voci: D-ta n'ai fost nici în Seghedin nici în Vaț.

V. Mangra: Vă asigur, domnilor, că nu din vina mea! (Ilaritate mare).

Domnilor deputați, am ținut că trebuie să-mi ridic și eu cuvântul pentru că contele Tisza a făcut apel la clerul român înalt, la conducătorii firești ai poporului român, rugându-i să se pună ei în fruntea mișcării românești de — *sinucidere națională*. (Aplauze în centru. Zgomot). Membru al acestui cler, român care își iubește biserica și neamul și țara deopotrivă, răspund la acest apel: *Niciodată!* (Aplauze furtunoase în centru). Acesta este răspunsul prelaților români la apelul unui doctrinar, lipsit de simțul realității, cum e contele Tisza! Repet domnilor: *Niciodată!* (Aplauze prelungi și îndelung repetate în centru).

Primesc proiectul de adresă prezentat de dl deputat Dr. Teodor Mihali.

Pentru conformitatea discursului cu notele stenografice și pentru traducere răspunde **Mefisto.**

Un german din Bănat cătră sași. Unu' din foști candidați naționaliști germani în Bănat d. Johann Röser publică un articol în *Kronstädter Zeitung* în care face muștrări sașilor pentru lipsa lor de interes față cu șvabi.

«Cum se face, zice dînsul, că sași din Ardeal nu se interesează și nu sprijinesc mai bine partidul popular german (în Bănat), ba ne combat chiar? Știm bine că poporul sășesc ne simpatizează. Pentru ce politica sășescă nu se pune în armonie cu aceste simpatii? Pe noi asta ne miră și ne îndispune. Nu vrem doar absolut nimic, decât ceea ce înaintașii sașilor și-au asigurat de mult și ceea ce acum urmașii risipesc după părerea mea. Căci și în Ardeal școlile se maghiarizează din an în an tot mai mult».

În restul articolului, d. Röser motivează pentru ce partidul său va forma un partid deosebit în cameră și se va asocia partidului național căci »după naționalitate locul nostru e acolo».

Statistica contestărilor de mandate. La curtea de Casație au fost prezintate până acuma 56 de contestații de alegeri. Între aceste sînt 37 de mandate guvernamentale, 9 kossuthiste, 6 justhiste și 3 ale partidului popular, iar una contra unui 48 ist independent. Din aceste 15 vor fi respinse pe motive de formă, nefiind depusă suma de 3000 cor. ca garanție pentru împlinirea cheltuelilor, cerută de lege.

Adușăm că între aceste contestații nu se află contestațiile făcute la cameră, între care e și mandatul de Făgăraș.

Impăratul Germaniei la Viena. Din Viena ni-se anunță că aranjatorii expoziției de vîntoare fac mari pregătiri pentru primirea împăratului Wilhem, care va sosi la Viena câteva zile înainte de călătoria sa la Belye. Impăratul german va sta trei zile la Viena și în cursul acestora va vizita expoziția de mai multe ori. Se așteaptă ca în cursul verii prințul regent al Bavariei și regele Spaniei să viziteze de asemenea expoziția.

Serbările dela Ischl. Ni-se telegrafiază din Ischl că cu prilejul aniversării nașterii de 80 de ani a împăratului, toți membrii familiei domnitoare vor veni la Ischl spre a prezinta suveranului felicitărilor. În ziua de 18 August se va da în Kursalon-ul din Ischl un mare prînz la care va participa împăratul și membrii casei domnitoare.

Manifestații irredentiste anti-austrie. Din Roma se anunță că zilele aceste au avut mari manifestații anti-austriace, cu prilejul vizii unui grup de studenți italieni din Triest, veniți să asculte cursurile de vară. Studenții au vizat mai multe cazărni, unde pretulindenea au primit din partea ofițerilor cu discursuri irredentiste. Înaintea muzeului, studenții au fost salutați de șeful serviciului de aviațiune, dl Braccini care a rostit un discurs violent. Studenții răspuns cu strigăte de »*Evviva Trieste Italiana — Abbasso l' Austria!*» A doua zi, Braccini ținut o conferință despre »Munții și văile Triestului», dând prilej la noi manifestații împotriva Austriei.

Discursul contelui Tisza.

— Voci de presă. —

»*Telegraful Român*«, organul mitropoliei române gr.-ort., se ocupă în numărul său de frunte cu discursul contelui Tisza. »*Telegraful Român*« în răspunsul său face câteva declarații energice și pe deplin mulțămitoare. Deși nu aprobăm întru toate vederile exprimate în acest articol, mai ales în ce privește convocarea unei *anchete* din care să facă parte arhierii români și cășii fruntași mireni (adică excluderea deputaților noștri naționali), — vedem în acest articol hotărîrea fruntașilor bisericii române gr.-ort. de-a nu se preta la experimentele periculoase ale contelui Tisza.

»*Tel. Român*« scrie:

Mărturisim, că nu am putut descoperi nimic nou în lunga vorbire a nobilului contele, în ce se repetesc numai cunoscutele sale declarații făcute în chestia de naționalitate cu ocazia turneului pe care l-a întreprins prin țară, între de alegeri, deci se cuprind cam aceleași idei. Multe poate numai cu una, două.

Esența vorbirii e aceea, ca conducătorii mari ai poporului român să se folosească de oziunea binevenită și de situația creată în urma alegerilor, — cari au decimat pe deputații naționaliști, — și să lee ei conducerea politică a poporului român din patrie, pentru că cu ei s-ar putea pertracta și lega o înțelegere oarecare.

Guy de Maupassant.

Un paricid.

De Const. I. Georgescu.

Advocatul adusese ca sprijin motivul nebuniei. Cum s'ar fi putut tălmăci altfel o crimă atât de ciudată?

Se găsisse, într-o dimineață, în trestile de lângă Chatou, două cadavre îmbrățișate, bărbat și nevastă, doi oameni din lumea bună, bogați, nu tocmai tineri, și căsătoriți în anul trecut, femeia fusese văduvă timp de trei ani înainte de această căsătorie.

Nu aveau dușmani de loc, nici nu fuseseră jefuiți. Se părea că omorîtorul i ar fi aruncat de pe prund, în riu, după ce îi sfălcișe, pe rînd, cu un drug de fier.

Cercetările nu descoperise nimic. Marinarii întrebați nu știau nici ei ceva; afacerea era cât pe aci să fie părăsită, când un tînăr tâmplar dintr'un sat vecin, anume Georges Louls, zis și burghezul, veni și se predete în mâinile justiției.

La toate întrebările, el nu răspundea decât atîta: — Pe bărbat îl cunoșteam de doi ani, pe femeie de 6 luni. Veniau adeseori pentru a-mi da

să le repar mobilele vechi, pentru că sînt cel mai îndemănatec în meșteșugul meu.

Și când îi întrebau:

— Pentru ce l ai omorît?

El răspundea cu îndărătnicie:

— l am omorît pentru că am vrut să-l omor.

Nu se putu scoate altceva dela el.

Omul ăsta era, fără îndoială, un copil din floră, încredințat unei doici dela țară, și apoi părăsit. Nu avea alt nume decât Georges Louis, dar fiindcă, crescînd, se făcu foarte deștept, cu gusturi, și o gingașie înăscuț, pe cari nu le aveau de loc colegii săi, fu numit: »burghezul»; și toată lumea îl z'cea așa. Era în deobște cunoscut ca cel mai bun tâmplar; și la chiar puțin să și sculpteze în lemn. Era partizan al doctrinelor comuniste și chiar nihiliste, un cititor pătimaș al romanelor de aventuri, al romanelor săngeroase, elector influent și orator destoinic în întrunirile publice ale meseriașilor sau țăranilor.

Advocatul, la judecată, îl dădă drept nebun.

Cum s'ar fi putut admite, de fapt, că acest meseriaș să și fi omorît pe cel mai bun meșteșugăru ai săi, mușterei bogați și generoși (și recunoștea), cari îi dăduse, timp de doi ani de zile, să lucreze pentru trei mil de franci? O singură explicație era cu putință: nebunia, ideea fixă a pro-

letarului cari își varsă ura pe cei doi burghezi, ura ce o are pe toți ceilalți burghezi și aci avocatul făcu o analiză iscusită a acestui supra nume: »*Burghez*«, dat de țărani acestui părăsit; spunea:

— Nu este asta o ironie, și o ironie capabilă de a exalta încă pe acest nenorocit bălăci care nu are nici tată, nici mamă? Era un înflăcăat republican. Ce spun eu? el aparținea chiar acestui partid la cari incendiile sînt un principiu și uciderea un mijloc cu totul simplu.

Aceste triste doctrine, aclamate acuma în întrunirile publice, au pierdut pe acest om. S'au mestecat în republicanism, femeii chiar, da, femeii. El a vroit sînge, sînge de burghez.

Nu el trebuie condamnat, domnilor, ci această societate în cari a trăit.

Murmure de aprobare se auziră în public și simțea încă de pe aici că procesul va leși în vîlvă ea avocatului. Procurorul nu răspundea nimic.

Atunci președintele puse acuzatului obișnuită întrebare:

— Acuzat, nu ai nimic de spus pentru tu apără?

Tînărul se ridică:

Era mic de statură, cu părul de un auriu strălucitor cu ochii cenușii, limpezi și hotărîți. O voce puternică, neșovăitoare și sunătoare eșea din gură.

Pentru cumpărare
de
pălării pentru copii și domni

cel mai bun magazin e a lui

SUC. EMMER FERENC
Weismayr Ferencz
Timișoara, centru, strada Hunyad

Tot domnul Tisza însă, care adresează această invitație arhierilor bisericilor române, — pentru că pe ei îi înțeleg, — declară de nou, în modul cel mai categoric, că nu admite nici un fel de organizare politică pe baze naționaliste, nici chiar moderate, pentru că prin aceasta se atacă unitatea politică a națiunii maghiare.

Întrebăm deci, cum ar putea arhierii noștri să împlinească dorința contelui Tisza și să intre în acțiune politică, dacă lor le este interzis a se consulta cu credincioșii lor, a se organiza cu ei împreună, a stabili împreună cu ei dorințele și dăruirile poporului român, avizat, cum bine spune contele Tisza, la prietenia poporului maghiar, înlocuind așa, ca și poporul maghiar la prietenia poporului român?

Politică au făcut totdeauna în trecut Arhierii noștri numai în conștientă cu ceilalți fruntași ai poporului român. Să facă acum politică fără ei? Atunci ar face politică numai în numele lor, nu în numele poporului, care poate că nu ar accepta-o de a sa.

Iată deci pledeca cea mare, care stă în calea realizării dorinței contelui Tisza, de a vedea pe arhierii noștri intrați în valurile politice miltare, pe lângă care trebuie să mai facem pomenire și de o a doua pledecă, tot atât de mare, de lipsa unui program, ori plan, după care am vedea că contele Tisza vrea să rezolve chestia de naționalitate, spre mulțămirea tuturor celor interesați. În loc de vorbe, noi am fi dorit, și chiar am așteptat, ca contele Tisza să însușească punct de punct concesiunile pe care guvernul actual și actuala majoritate parlamentară stau gata să le acorde naționalității, și îndeosebi românilor, pentru că numai așa se poate crea o bază oarecare pe seama petrecărilor și a înțelegerii. Se cuvenea deci să spună contele Tisza, cu aprobarea guvernului, că maghiarii recunosc îndreptățirea românilor de a se dezvolta și cultiva liber prin instituțiile lor religioase, culturale naționale, deci le recunosc îndreptățirea de a-și avea cultura lor, și că guvernul și majoritatea parlamentară de acum sânt gata a aduce și pentru ei jertfe necesare, asigurând viitorul bisericilor și școlilor românești, și promovând cultura națională română.

Pasul prim de apropiere în sensul acesta trebuia deci să-l facă contele Tisza, ori are să-l facă guvernul, și numai atunci ar putea să urmeze pasul făcut din partea arhierilor noștri, și este, dacă în rederea obștei românești iar investim cu rolul de mijocitori ai păcii și ai bunel înțelegeri, propagate și până a urma la toate ocaziunile din partea lor.

La locul acesta avem să mai facem numai constatarea, că e greșită de tot părerea contelui,

că prin reducerea numărului deputaților naționaliști români la cinci, poporul român s'ar fi pronunțat în contra politicii naționaliste române. Poporul român din patrie nu poate avea altă politică, decât politica de conservare, ca poporul român, deci o politică naționalistă, fie ea radicală, ori moderată. Reprezentanții săi pot fi împedeți să intre în dietă; dar aceasta nu înseamnă, că ar fi fost nimicită politica naționalistă, care va exista neîntrerupt, câtă vreme există conștiința națională la poporul român...

Chestia de naționalitate nu poate fi rezolvată nici cu amenințări, nici cu înăsprire de legi, ci cu bună înțelegere, cu voință din ambele părți, și mai ales cu depință sinceritate, căci numai pe căl a aceasta să pot înțelege sufletele și inimile. Iar această înțelegere a fost și este dorința noastră cea mai ferbinte, pe cum ea trebuie să fie și dorința tuturor oamenilor, cari au în vedere binele patriei.

Dacă pentru ajungerea la această înțelegere a sufletelor și a inimilor, contele Tisza nu vrea să înceapă petrecări cu deputații naționaliști români, atunci mijlocească, cu influența pe care o are la guvern, convocarea unei anchete, la care să fie invitați, nu numai arhierii români, ci și fruntași mireni de al poporului nostru, în tocmal cum făcuse și guvernul coaliției, înainte de alegeri, când s'a ținut o asemenea anchetă în prezența tuturor miniștrilor, și credem, că și acum, ca atunci, arhierii noștri vor urma cu toată bunăvoința invitații ce li-se va face, și vor spune cu sinceritate și fără rezerve ce e de îndreptat și ce e de făcut, ca să se poată crea o situație mai mulțumitoare pe seama românilor din patria aceasta. Iar și până atunci, mijlocească contele Tisza, iarși în urma influenței pe care o are la guvern, ca barem de școlile unor inspectori de școlă să fie cruțate autoritățile noastre bisericesti școlare și organele lor, preoții și învățătorii, și să nu li-se ceară imposibilități chiar mai mari decât acelea, pe cari le-a trecut cu multă ușurătate contele Apponyi în legea sa școlară. Căci condiția primă a legării păcii, ori a armistițiului, e sistarea — focului.

Corupțiunea dela Chișineu.

Denunțuriile d-lui Lázár. — Trei sute de voturi pătite. — Domnul conte a cumpărat voturi.

Ieri dimineața a fost prezentată la tribunalul din Arad o acțiune pentru abuzuri și călcări de lege săvârșite la balotajul dela

Chișineu. Nimeni nu s'a îndoit nici până astăzi că la alegerile trecute în Ungaria întregă a ales banul, teroarea și sulița jandarmilor. Dacă judecătorii din țară s'ar ocupa cu toate aceste cazuri de volnicii și corupție, timp de mai multe luni nu s'ar putea judeca alte procese decât acestea.

Este prin urmare numai o excepție că fostul candidat justhist dela Chișineu d. Lázár Zoárd a prezentat în numele mai multor țărani unguri din cerc o acțiune la tribunalul din Arad, în care va dovedi uriașa corupțiune cu care a învins contele Weinkheim la balotajul dela 16 Iunie pe candidatul național Octavian Goga.

Iată amănuntele ce aflăm despre acest interesant proces.

Eri a fost prezentată o acțiune la tribunalul din Oradea-mare contra abuzurilor electorale dela balotajul dela Chișineu. Acțiunea e iscălită de Mahay Ferencz, locuitor în comuna ungurească Simonyfalva. Se ridică acuză împotriva contelui Friedrich Wenckheim și tovarășii lui în baza art. 185, 186 și 187 din codul penal pentru delict electorale și delict săvârșite împotriva libertății alegătorilor. Procurorul este invitat să primească a reprezenta în numele ministerului public acuza în fața tribunalului și să facă cererea către judecătorul de instrucție pentru începerea procedurii. Procurorul va hotărî zilele aceste asupra acestei cereri.

Rugarea a fost prezentată în numele dlui Mahay, de avocatul Dr. Lázár Zoárd, fostul deputat justhist al Chișineului și candidat la alegerea trecută. Se știe că domnul Lázár la alegerea întâi a obținut numărul cel mai mic de voturi din cel trei candidați domni Wenckheim, Goga și el.

Domnul Lázár a făcut următoarea declarație: — Acțiunea s'a făcut în urma balotajului dela 16 Iunie când a fost aleger între contele Ladislaus Wenckheim și domnul Octavian Goga. Deși partidul lui Wenckheim a săvârșit ilegalități și la alegerea întâi, cu toate acestea, fiind și eu candidat, deci parte interesată, nu am făcut nici o acțiune. La alegerea a doua nu am fost interesat și am primit prin urmare cu gândul liniștit să reprezint pe clienții mei.

Am făcut acțiunea contra contelui Friedrich Wenckheim, tatăl deputatul Wenckheim László, apoi afară de el împotriva unui mare număr de funcționari publici, între ei subprefectul din Chișineu Csukay Gyula, notarul Barna Elemér no-

plăpând băiat și făcu ca într'o clipă să schimbe părerea ce lumea își facuse de el.

Vorbea mândru cu un ton declamator, dar așa de respect că cele mai încete cuvinte erau auzite din fundul sălei.

— Domnule președinte, decât să intru într'o casă de nebuni mai bine mă duc la spânzurătoare și vă mărturisesc totul:

Am omorât pe acest bărbat și pe aceea femeie, pentru că erau părinții mei.

Acuma, ascultați și judecați-mă:

O femeie născând un băiat îl trimise undeva, la o doică. Numai această femeie și cu bărbatul ei știau unde au trimis biata ființă nevinovată, osândită la o mizerie vecinică și la rușinea de a se și copil din flori, mai mult încă: osândit chiar la moarte deoarece doica, care nu mai primise leala lunară putea prea bine să-l lase să plară de foame, cum fac multe alte doici.

Femeia care mă alăpta a fost cinsită, mai cinsită, mai femeie, mai bună mamă ca mama mea. Ea mă creșcu.

Încă de copil mă urmăria gândul că eu purtam pata desonoarei. Ceilalți copii m'au strigat într'o zi: »copil din flori«. Nici ei nu știau ce însemnează acest cuvânt, auzit de unul din ei de părinții săi. Nici eu nu-i pricepeam înțeleșul, dar îl simții.

Eram, așa putea zice, unul dintre cel mai inteligenți școlari. Aș fi ajuns un om cum se cade, domnule președinte, și poate un om superior, dacă părinții mei n'ar fi făptuit crima de a mă părași.

Această crimă au făptuit o contra mea. Eu am fost victima, ei au fost vinovații. Eram fără apă-

rare, ei fără milă. Eu meritam dragostea, ei mă asvârșiră.

Viața mea, nu a fost decât o nenorocire. După ce mă lăpădară într'un mod așa de nerușinos, nu le datoram decât răsbunare. Ei au săvârșit în contra mi cea mai murdară, cea mai neomenească, cea mai ticăloasă, faptă ce s'a putut săvârși vreodată contra unei ființe.

Un om înjurat lovește; un om furat își la cu sila bunurile înapoi. Un om înșelat, chinuit; un om necinsit, omoară; un om bătut omoară. Eu am fost mai furat, mai înșelat, mai chinuit, mai bătut, mai necinsit decât toți acela căroră li-se iartă crima săvârșită de mine.

M'am răsbunat, am omorât. Eram în propriul meu drept. Le-am răpit viața lor fericită pentru a mă răzbuna de viața groaznică la care mă osândiseră.

Imi veți zice că sânt paricid! Imi erau oare părinții mei, acești oameni pentru care am fost o sarcină îngrozitoare, o spaimă, o pată a rușinei lor; pentru cari nașterea mea a fost o nenfericire iar viața mea o rușine gata să se răsfângă asupra-le? Au avut un copil neprevăzător și-au suprimat propriul lor copil. Gândul meu venise de-a li-se face tot ceiace imi făcuseră el mie.

Și cu toate acestea, până în ultimul moment, eram gata să-i iubesc.

Iată doi ani, vă spun sânt de când omul acela, tatăl meu, intră în casă la mine pentru prima oară. Nu bănuiam nimic. Imi dădu să-i fac două scaune. Luase, cu câteva zile mai târziu, informație despre mine dela preotul satului.

Venia adeseori, imi dădea de lucru și plătea bine. Imi devenise simpatic.

La începutul anului acestuia veni cu soția sa, mama mea. Când ea intră, tremura așa de tare că o crezui bolnavă de nervi. În urmă ceru un scaun și un pahar de apă. Nu zise nimic, privea mobilele mele cu o privire aiurită, și nu răspundea decât cu da sau nu, fără să țină socoteală de cele ce i-se spuneau! După ce plecase, o crezui puțin cam fcnită.

Se întoarse peste o lună. De astădată era liniștită, stăpână pe ea. Rămaseră multă vreme în ziua cea de fleărită cu mine, și imi făcură o comandă mare. O mai revăzui încă de trei ori, fără să bănuiesc nimic, dar într'o bună zi iată că-mi vorbește de viața mea, de copilăria mea, de părinții mei. Eu îi răspunsei: »Doamnă, părinții mei au fost niște ticăloși, cari m'au părașit«. Atunci ea duse mâna la inimă, și căzu jos fără conștiință. Imediat mi-se infripă în minte: »Aceasta este mama mea!« dar mă prefăcu că nu aș fi înțeles nimic. Așteptam să văd ce va desvălui viitorul.

La rândul-mi umblai după informații. Aflai că nu erau căsătoriți decât din luna Iulie trecut, că mama fusese văduvă timp de trei ani de zile. Gurile rele spuneau că el se lubeau încă de pe când trăia primul ei bărbat, dar nu aveam nici o probă. Asta era singura mea probă, probă pe cari o ascuseseră dela început și pe cari dădau să o distrugă mai în urmă, proba eram eu.

Așteptai. Ea veni într'o seară, totdeauna întovărașită de tatăl meu. În ziua acela, ea părea foarte mișcată, și nu știu de ce. În urmă, în momentul când era să plece, ea imi zise: Pentru că văd că ai aerul unui băiat cinsit și muncitor, vreau să-ți fac un bine; fără îndolală te gândești

tarul din Simonyfalva și alți funcționari. Ei au făcut abuz de puterea lor oficială și au făcut preslunea și teroarea cea mai mare în interesul contelui Wenckheim.

Cât de puțin sânt preocupat se dovedește prin faptul că deputatul Ștefan C. Pop a făcut nu denunț tot pentru nelegiuiri săvârșite la baloajul din Chișineu. Acuza noastră s'a făcut pe motiv că s'a săvârșit mituire și presiune oficială. Avem nădejde că vom reuși să obținem condamnarea celor vinovați. Voi dovedi cu patru sute de martori abuzurile electorale. Până acuma am la mână vre o *trei sute de declarații* în scris prin cari alegătorii recunosc că au primit bani dela Wenckheim ești pentru votul lor.

Precum se vede acum nădejdea de a asista la un proces care va etala toată corupția și volnicia cu care s'a falsificat voința alegătorilor măcar într'un singur cerc din țară.

Rămân însă destule înormântăate...

Cuvântarea dlui dr. Șt. C. Pop rostită în ședința camerei dela 16 Iulie.

(Urmare).

Dr. Șt. C. Pop: Dar să trecem la o chestie ce privește mai aproape. E chestiunea pusă de contele Tisza: În ce relații să fim noi înăuntru spre a fi bine în afară? Contele Tisza constată faptul îmbucurător că România oficială arată o conduită foarte corectă. Față cu asta constat și eu că guvernul oficial unguresc arată de-ase-menea loialitate și corectitudine, dar după cum d-sa afirmă cu regret că România neoficială nu împărtășește vederile României oficiale, susțin și eu că Ungaria oficială nu e identică cu cea neoficială.

Ca încheiere nu putem decât să deducem că o politică sănătoasă și bună nu se va realiza decât dacă oficialitatea va merge mână în mână cu lumea neoficială. Atunci națiunea se va contopi și încheia într'o singură voință, când guvernele vor putea câștiga inima popoarelor și le vor ridica la înălțimea sentimentelor lor. E o problemă grea a cărei deslegare o așteptăm încă.

Dacă se va spune însă că noi provocăm opinia cealaltă, neoficială, trebuie să resping acuza aceasta.

Noi calomniem Ungaria? Dar orice se întâmplă se află imediat, fie și prin telegrafia fără fir! Dacă

să te căsătorești peste câteva zile; eu îți voi ajuta să îți alegi femeia cari îți place. Eu am fost căsătorit contra inimii mele odată și știu cât am suferit. Acuma sânt bogată, fără copii, liberă, stăpână pe averea mea. Iată zestrea D tale.

Ia îmi întine imediat după aceste cuvinte un plic mare pecetluit.

Eu o privii drept în ochii și îi zisel: »Ești mama mea?»

Ea făcu trei pași înapoi și își ascunse fața în mâni spre a nu mă mai vedea. El, bărbatu-său, tatăl meu, o prinse în brațe și îmi strigă: »Dar ce îți e rău?»

Îi răspusei: »Da de loc. Știu sigur că voi sântei părinții mei. Nu mă puteți înșela așa cu una cu două. Mărturișiți mi și voi păstra taina, nu vă voi dori nici un rău, voi rămâne celace sânt, un timpilar.»

Tată-meu se îndreptă către leșire sprînjind încă pe soția lui, care începuse să plângă. Alergai de înălțimea ușii, virlu cheia în buzunar și reluai: Privește o dar și mai negați încă că nu e mama mea.»

Imediat el se infuriă, îngălbeni, gândindu se că scandalul înlăturat până acuma va izbucni deodată; că starea lor, renumele, cinstea lor erau pier-

veți primi mijloacele propuse de contele Tisza, de a se înăspri dispozițiile codului penal, de a se mări numărul celor ce se izgonesc din țară, numărul acelor puteri bune cari ar aduce servicii reale țării, dacă veți primi chiar aceste măsuri, va fi totuși zadarnic. Căci elementele acele vor pleca dar vor împrăștia sămânța urii și răzburării pretutindeni. Iar faptele Dv. vor găsi un răsunet prelung afară de țară și nu va fi nevoie să aștăm noi focul, îl vor așta faptele singure.

Dar am nădejdea că, peste capetele oficialității ungurești și românești, popoarele vor găsi calea adevărată și atunci legătura lor nu se va mai putea desface sau rupe. Ea nu va avea un înțeles platonice, ci va fi calea adevărată și am nădejdea că dintr'ansa va răsări respectul și înțelegerea reciprocă. Atunci nu vor mai fi stăpân și slugă, parte poruncitoare și parte supusă, ci reprezentanți cari se vor înțelege, se vor aprecia reciproc și vor stabili condițiile înțelegerii. Soluția propusă de contele Tisza nu va duce nici-odată la o înțelegere pe care cred că o dorim cu toții.

Și e foarte ciudat: când nu eram în cameră ni-s'a spus că pentru ce nu venim aici, căci aici e locul pentru schimbul de vederi. Iar când am venit aici ni-s'a spus că interesul mai mare al statului e ca să fim nimiciți și scoși de aici. (Mișcare. Intreruperi din dreapta: Nu veniți ca partid național!) Dela început a fost vorba de partidul național. Dacă Deák și Eötvös n'au pregetat să ne primească drept partid național, pentru ce d v. sântei mai dificil? Dacă Deák a negociat cu noi ca cu partid național, cred că va putea trata și contele Tisza. (Așa i! în centru). Contele Tisza știe bine din istorie că noi și în timpul când tatăl său trăia, am lucrat ca partid deosebit, ne adunam la Sibiu, luam hotărâri și niciodată nu l-a dat în gând să ne împiedece.

Cum s'a putut ridica deci afirmația că nu există partid național? Descartes a zis: *Cogito, ergo sum*. Iată-ne existăm ca partid și până când nu va izbucni contele Tisza să ne măture, vom stăruii înainte.

Trebuie să se caute mai bine dacă un deputat cunoaște tradițiile dorințele, durerile poporul său, dacă știe să-l găsească leacul, dacă este chemat să-l tămăduiască de suferințe, nu este lucrul de căpetenie ca să se caute cum se numește. Să fie om cinstit și de omenie și să nu ne apucăm a-l bănuși că stoarce și ruinează poporul său prin bărci. Nu a fost aici nici un deputat după care ar fi plăns măcar un singur român pentru faptele lui bune. Cine îndrăznește a spune aici că șantajul e temelie existenței noastre și că stoarcem și exploatăm poporul prin bănci? E o acuză nedreaptă

dute de o singură lovitură; bilbăind îmi zise: »Ești o canalie cari vrei să ne jupoi de bani. Mai fă-le bine la halmanalele astea, ajută-l, scapă-l!... Mamă mea, sfârșită, repeta necontentit: »Aide să mergem. Aide să mergem.»

Cum ușa era înălțată tată-meu strigă atunci: »dacă nu mi deschii ușa pe dată, te voi vîrî în ocnă pentru înșelăciune și violență!»

M'am stăpânit le-am deschis ușa și i-am văzut dispărând în întunec.

Mi s'a părut în momentul acela că am devenit deodată orfan, părăsit, lăpădat pe malurile unui râu. O tristeță adâncă, a nestecată cu o mânie, o ură, un desgust, o dorință de a mi face singur dreptate. În toată ființa mea era o răsvărlire, o răsvărlire a dreptății, a cludei, a dragostei lepădată. Mă lua după ei dealungul Senei, pentru a i ajunge înainte de sosirea lor la gara Chaton.

Îi ajunsei curând. Noaptea își lăsase de mult umbrele ei negre. Mergeam fiptil pe iarbă, cu pașii de lup, pentru a nu fi simțit. Mama plângea mereu. Tata îi zicea: »Este greșea ta. De ce ai vrut să-l vezi cu orice preț? Este o nebunie, în starea noastră, gustul acesta. L'am fi putut prea bine ajuta de departe, fără a ne arăta.

și nu ar fi permis a o ridica împotriva unor oameni cu trecutul curat și fără pete!

Domnilor, adevărata soluțiune e să căutăm cine e reprezentantul adevărat al poporului și cine-l ales prin voința lui adevărată.

D. deputat spune că naționalitățile au aici multe drepturi decât oriunde în lume, că huzurim de bine și că ne merge bine de multă libertate ce avem! Și ca dovadă invoacă pilda polonilor din Posen și pe a ungarilor din România. Afirmația asta nu rezistă criticei.

Un glas (în centru): Dar Basarabia!

Șt. C. Pop: Basarabia e răpită cu puterea. După cum Polonia e de-ase-menea smulsă cu puterea și polonii au aspirația legitimă de a se uni odată toți într'o țară. Germania își motivează brutalitatea și cu aceasta. Și cu toate acestea nimic nui nu i-a trecut prin minte să tăgăduiască existența partidului polon. Partidul polon e în Reichstagul german, în Landtagul prusian și în imănănuș nu i-a trecut prin minte să pună la îndoială existența lui. (Mișcare în dreapta. Preș. sună.)

Onorată cameră! Vă atrag atenția asupra faptului că pe când se desbătea în Prusia legea de expropriare, toată lamura prusiană a protestat contra ei și nu s'a putut adopta decât cu o mică majoritate. Acest fapt ne probează că situația de a-olo nu e atât de mașteră pe cât credem. Cu toate acestea constatăm că pentru imperiul german chestia polonă e o chestie rușinoasă, dacă este o pată asupra acestui strălucit și puternic imperiu, atunci aceasta e tirania cu care procedează față de poloni.

Vreau să vorbesc, on. cameră, și despre chestia ventilată de d voastră, anume cum se întrează cu ungarii din România. Sânt atâția ziariști vânători de senzații, că de ar fi ceva la mijloc înadată ar trimbița faptul în lung și lat. Cum am ajuns să comparați chestia ungarilor din România cu a românilor din Ungaria? Doar' însuși contele Tisza, a mărturisit, dacă mi aduc bine aminte în discursul său de program, că apărătoarea patriei aceasta împreună cu ungarii deja de o mie de ani. Faptul acesta l'a recunoscut va să zică și d-sa.

Cum stăm cu ungarii din țară? Acolo există câteva comune de ciangăi cari sânt băștinăreții ceilalți sânt în mare parte supuși austro-ungari cari merg după câștig, sânt ocrotiți și pe urmă se întorc înapoi. Acolo sânt școli ungurești. Vi rog citiți ziarele ungurești din București și veți convinge că au în tituții cultu ale libere, în București există o școală catolică în care se predă numai ungurește. Au drapelul lor. Ca exemplu vă citesc un ziar unguresc din București din 1903. Notez că de atunci situația s

De vreme ce nu l putem recunoaște de copilul nostru, la ce erau bune vizitele astea primordiale?»

Atunci mă răpezi înaintea lor, rugător. Eu bălam »o vedeți bine că sântei părinții mei. Mă părăsit odată mă veți mai respinge oare?»

Atunci, domnule președinte, el a ridicat mâna asupra mi, vă jur pe cinste, pe lege pe Republică. Mă lovi, și cum eu îi spusese de gât, el scoase din buzunar un revolver.

Mi se făcu roș înaintea ochilor, nu mai știu nimic... aveam un compas în buzunar! l'am lovit, l'am lovit atât cât am putut.

Ea începu să țipe: »Ajutor! omoritură! omoritură și pe ea... Mai știu eu ce-am făcut în clipa aceia?»

În urmă, când l-am văzut pe amândoi pe pământ, l-am aruncat în Sena, fără a mă gândi.

Iată. — Acuma. Judecați-mă.

Acuzatul căzu zdrobit pe bancă. În urma acestei mărturisiri procesul fu amănat pentru sesiunea următoare. Dacă am fi noi jurați, ce sentință am da acestui paricid?

Numai trebuie să vă comandați mobile din Budapesta pentru că dela **Székely și Ré**

se capătă **garnitură întreagă din lemn masiv pentru aranjarea dormitoarelor** și constă din 2 dulapuri, 2 paturi, 2 dulapuri de noapte cu marmoră, 1 spălător cu marmoră și cu oglindă pentru suma de **360 coroane**

Tot aceeași cu toalete în 3 părți 400 coroane.

Mare economisire în spese de transport, pentru că întreaga garnitură se expediază franco conform tocmelii separate, în oricare parte a Ardealului. În provincia la dorință prezentăm în persoană bogata noastră colecție de mostre și servim cu prospecte și cu deseme. — Să fim atenți la firmă.

Judecată. (Citește). «Ce vrea Ungaria dela România? Dacă așa de puțin poate prevedea viitorul, încât nu află de nevoie apropierea, atunci de ce poartă dușmănie? Ce folos are că prin dușmănia nelintreruptă extirpează orice simpatie pentru unguri, a opiniei publice românești? Cine va frage folos din asta? Ungurii din România? S'au industria, negoțul ori politica ungurească? Și ce e cauza acestei mari dușmăanii? Au greșit aici ceva contra Ungariei? Există aici un curent anti-unguresc, dacă nu e provocat de dincolo? Niel vorbă nu poate fi de asta. Opin'ia publică ungurească p'ecă din premise greșite, din presupunerii nedrepte și tot ce se întâmplă aici vede într'o lumină falsă, sau nu vede nimic și e imposibil s'o îndupleci să vadă adevărul, când are ochi ca să nu vadă».

«Iată un alt ziar unguresc din București pe care-l puteți ușor controla și al cărui redactor Polony Zoltán are un nume unguresc atât de frumos încât probabil va fi ungar. Acest ziar scrie despre ședința consiliului de administrație a societății sfântului Ladislau și zice următoarele: (Citește.) Árpád Várady, episcopul titular, face, pe baza unei scrisori a arhiepiscopului Raimund Netzhammer, un întins raport despre chestiile școlare și bisericești ale ungarilor din România, în care comunică societății rezultatele bogate morale și naționale ale anului. S'a lucrat, anume — pentru progresul școlaelor. Dintre biserică, vechea biserică din Barația a fost restaurată. Vicepreședintele a prezentat mai multe rapoarte favorabile, primite din România, despre situația ungarilor care s'au abătut aici. Asta s'a întâmplat nu demult.

«Care e situația noastră aici în Canaan? Mă întreb însă, oare dela 1867 încoace nu s'a urmat acea politică de șicane mărunte (nyokszemre lépés) care a împilat mereu naționalitățile. Vă întreb oare nu v'ați dat silința în orice instituție ca să sugrumați și drepturile ce au mai rămas în vigoare, prin ordinațiuni, acte legislative și mai ales prin dispoziții administrative? Ce s'a făcut pentru înaintarea culturală, dar mai ales economică a poporului nostru, ca să fie smuls din mizeria actuală? Să poștească colegii mei să viziteze cele două comitate preamărite de contele Tisza și să vadă situația de acolo. Să poștească în ținuturi locuite de români din Bihor și Maramurăș și să citească cartea lui Bartha Miklós, despre Maramurăș: «Cazarii în nordul Ungariei» și se vor convinge că de fapt guvernele n'au făcut nimic pentru acest popor.

Un glas (din dreapta): Și acum li s'au trimis milioane!

Șt. Pop. A. este sănt acte filantropice, prin urmare nu mă ocup de ele.

Poftiți mergeți în părțile Beiușului; de unde se mândrește că ne-a dat afară. Cum ne-am dus noi la alegerile de acolo? Nu i am corupt cu alcool, ci vream să-i readucem la conștiință, vream să-i mântuim nu numai națiunea, ci și omenimele și am ajuns recordul că președintele alegerii de atunci a felicitat pe deputații de pe vremuri pentru conducerea ideală a poporului și ne-a zis: «dior, multe alegeri am văzut, dar nicăiri n'am văzut atâția oameni treji ca aici». Da, căci i-am dus treji la urnă, căci numai același poate mântui liber voința care e treaz.

Acolo sănt malarile care fac rușinea Ungariei, acolo sănt boalele care provin din hrana proastă, cum e pelagra și celelalte mizerii (voci din stânga: așa-)

Contele Tisza, are destulă putere, de ce nu asanază relele aceste? Sau să mergem în atât de preamăritul Maramurăș, unde dupăcum zice Bartha, bieții țărani trebuie să-și aperseziua noaptea avuții contra flărător sălbatici, cari cu toată sălbăcia lor sănt mult mai fericeți în asemănare cu mizeria în care se svircolește populația?

Asaneze mai întâi relele acestea și pe urmă să se mândrească și poate fi sigur că vom pleca de bunăvoie dacă își va fi împlinit vorba. În mîntea ochilor lui planează fantoma marelui moșchiș și caută unde ar putea găsi centrul de

gravitație. Nu se gîndește că îmbunătățind soarta poporului centrul de gravitație se ofere de sine. Dacă vom fi așa de țari ca Austria, dacă vom ajunge înșine stăpâni, dacă se va descălușa orice forță și dacă nu ne vom pierde vremea cu prigonirea agitatorilor, ci vom zdrobi fără cruțare pe falsificatorii de alimente și ceilalți răufăcători. (Sgomot în dreapta).

Förster Aurel: Are dreptate!

Șt. C. Pop: ...atunci vom câștiga încrederea tuturor și agitatorii vor dispărea de pe rotogolul pământului, fără să mai lase măcar urme. Aceasta e dorința noastră ferbinte.

În răspunsul la mesajul de tron al camerei dela 1861 se zice (citește): «Noi vrem să ne asigurăm și cultivăm viața constituțională pe baza deplinei egalități de drepturi. Vrem ca în ce privește aceste drepturi, nici religia și nici naționalitatea să nu fie o piedecă pentru a fi împărțit în deplină măsură de ele, și vrem ca prin legi să se asigure cererile naționale ale cetățenilor noștri de altă naționalitate pe toate terenele, pe cari pot fi satisfăcute fără știrbirea integrității politice a țării și fără jertfire a independenței ei legale.»

Bărb și mari politici ai ungarilor au atins aceste principii pe cari le primim și noi și făgăduim că pe baza acestora vom veni aici nu numai ca frați, ci ca cei mai îndrăști luptători ai libertății ungaresti. Dar până când de acolo se vor ridica glasuri care sănt vătămătoare pentru noi, cât timp ne vor vorbi de sus, vor întâlni numai oameni cari nu l vor asculta. Poștească și-și câștige aderenții și făgăduim că nu vom paraliza această acțiune. Vom avea ocazie să mai vorbim despre toate acestea, căci vom vorbi cât săntem aici, ca să nu se susțină despre noi ce susține contele Tisza, că ne-a nimic. Iată săntem aici, am ieșit învingători din această campanie electorală (Sgomot în dreapta), am avut mai multe voturi ca la alegerile trecute și fiecare dintre voturile primite sănt voturi de eroi.

Am ajuns vremea să nu fie rușine a vota cu candidatul național și am primit chiar voturi dela alegători unguri bastinași din ținuturi, unde niciodată n'am agitat. (Protestări. Preș. sună). Iar acum, dați-mi voie să trec și la chestia abuzurilor electorale (Zgomot). Voi avea prilej să mai vorbesc despre aceste abuzuri la interpelări, pentru că cred că trebuie să ne ocupăm serios de ele. Dacă guvernul coaliției, care atât de mult s'a plâns împotriva volnicilor partidului liberal, s'ar fi ocupat serios cu asanarea relor constatate, n'am fi avut parte de o campanie electorală care ne făcea să credem că în Ungaria legile nu mai au valoare.

Ugron Gábor: Așa e! (Sgomot).

Șt. C. Pop: Contele Apponyi ar fi avut datoria să stigmatizeze în public pe toți cari s'au făcut vinovați de abuzuri și cred că în cazul acesta n'am fi fost martori ai unor alegeri cum au fost alegerile din urmă.

Și pentru mine ar fi mult mai plăcut să nu vorbesc despre aceste abuzuri (Voci în dreapta: Și pentru noi!). Mi-ar plăcea dacă n'aș avea motive să vorbesc, dar realitatea mă silește să descopăr fărădelegiile ce s'au săvârșit. (Aprobări în stânga). Nici nu mai știam cui să ne adresăm cu apelurile noastre.

Baronul Madarassy-Beck: Nu mai spune!

Ugron Gábor: Și d-ta ț-ai cumpărat mandatul (Sgomot).

Förster Aurel: Alegătorii nici nu te-au cunoscut!

Pap Zoltán: Parlamentul acesta născut în semn al alcoolului!

Förster Aurel: Dacă ț-ai fi trimis înainte fotografia, nici nu te ar fi ales (Ilaritate. Sgomot).

Șt. C. Pop: Ne-am adresat dlui ministru-președinte. Am fost și eu în persoană la el, mi-a promis că va interveni, dar pe semne l-a oprit Ileszenszky. Durere, în Ungaria aceasta sănt atâția Ileszenszky (Ilaritate).

Da, d. ministru-președinte mi-a promis că va

intervenii în interesul restabilirii ordinii legat și m'am întors acasă de adreptul la prefect. Prefectul însă în toată campania electorală nu era nicăiri. Am căutat pretorii, nu erau nicăiri (Voci: Umblau la corteșii!) N'am găsit pe nimeni, decât, după multă căutare, pe d. protonotar. Protonotarul a luat la cunoștință, că am fost la d. ministru-președinte, a luat act de plîngerile noastre, a promis că va face pașii de lipsă — și atât! (Sgomot).

Fără îndoielă, dreptul cel mai cardinal al unui candidat e să țină adunări electorale. Avem chiar legi care o spun, dar aceste legi au fost pervertite într'un mod miraculos. (Aprobări în stânga). Acuș se spunea că în cutare comună nu se poate admite ținerea unei adunări, fiindcă se țin adunare și în comuna vecină, acuș se spunea că nu se poate ținea fiindcă în comună e boală de vite! (Ilaritate. Sgomot).

Molnár János: Rușine!

Șt. C. Pop: La alegerile de acum s'au făcut adevărate orgii. Alegătorii zăceau pe drumuri, beți fără cunoștință, în vremea celui mai mare lucru. Am adus pe tapet chestia și în congregația Aradului. Mi s'a răspuns că se vor lua măsurile necesare — și lucrurile au rămas neschimbate.

La congregația comitatului Arad am atras atențiunea administrației că am văzut zile întregi oameni beți hoinărind și pierzând vremea. Ni-s'a răspuns că se va respecta legea și față cu noi, cu alte cuvinte ni-se vor face toate piedecile cu putință.

Nu vrea să mai vorbesc aici pe larg despre mituire. Vreau însă să vă fac atenți asupra unui lucru care cere remedii imediate și energice. E amestecul jandarmilor în alegeri lucru care este fără precedent în toată lumea și care nu va duce numai la degenerarea acestui corp ci îl va face urgisit în fața poporului. (Aplauze în stânga). După lege ei nu pot fi întrebuințați decât pentru menținerea ordinii și linștei publice.

Jandarmii nu au voie a se amesteca în politica partidelor. (Așa-i, așa-i, în stânga). Voi arăta altă dată felul cum a fost respectată legea. Vreau numai să mă opresc asupra fezei că ceia ce au făcut ei față cu ațâțători au făcut bine. Eu am fost ales în comitatul Aradului. (Strigăte în dreapta: Regretabil!) și nu pot trece supt tăcere asupra abuzurilor săvârșite aici. Eram deputat ales și, deși nu am ațâțat și nici nu mi-s'au imputat fapte atingătoare de codul penal, libertatea mea personală mia fost violată și mi-s'a spus: sic volo, sic iubeo. (Sgomot în stânga).

Szmrecsányi György: Chestia națională nu va putea fi rezolvită în felul acesta!

Șt. C. Pop: Întreb ce caută jandarmul și notarul noaptea colindând la alegători din casă în casă? Este asta permis? Întreb de ce se tem de control, dacă toate-s curate? Pentru ce nu mi-s'a permis mie ca deputat ales să mă duc la o alegere pe când slugile și rânșii dlui candidat aveau dreptul de-a merge liberi pretutindeni, până și în comitatul vecin? Nici un om de încredere de al nostru nu au căpătat certificate de liber percurs. Am reclamat la d. prim-ministru care a spus că e ilegalitate, trebuie să li-se dea.

Szmrecsányi György: Dar nu a luat nici o măsură!

Șt. C. Pop: A luat.

Justh Gyula: După alegeri.

Șt. C. Pop: Am reclamat apoi la vice-comite, dar ne-a spus că subprefectul împărțește certificatele. Iar aceste din urmă a spus că nicăiri legea nu dispune asta. Ungaria e țară cu libertăți, puteți umbla pe unde poftiți, de ce să mai dăm certificate? Iar când am intrat în comune, jandarmii ne-au arestat. Oamenii de seamă au fost duși între jandarmi. Așa Vasile Goldiș care înainte de alegea a fost în fața casei fratelui său, în ogradă, Ioan Suc'u și alții de cari ași putea numi su e de persoane. Așa au fost tratați toți pentru ca nimeni să nu-i poată controla. Sănt astea stări sănătoase? Au alegerile menirea de a dărâma tot ce școala ridică și creiază cu mare trudă în timp de patru cinci ani? (Așa-i! în stânga) Este chemarea noastră a deputaților ca

Albert Dobó,

giuvargiu, Kolozsvár, Mátyás király-tér 15.

(Telefon 842). Fost prăvălia Husznik. (Telefon 842).

Prefăcând și asortând de nou magazinul de clasornice și giuvaricale

— al lui ► Husznik János ◀ îl continuu eu. —

Mare deposit de clasornice și giuvaere și articole de argint veritabil și de China. Mare atelier de reparaturi. Ochelari se pregătesc

— după comandă medicală. —

să fim famați în toată lumea că stricăm moravurile poporului? (Sgomot).

Justh Gyula: Nici asta nu se poate îngădui și nu-i poate scuza!

Nagy Sándor: Apără-l! (Sgomot, președintele sună).

Szmrecsányi György: Asta nu-i chestie de partid! Sânt grozavii ce povestește! Luni voi povesti și eu că s'a procedat și cu noi așa!

Președintele: Rog nu întrerupeți.

Justh Gyula: Pretutindeni a-ți făcut așa.

St. C. Pop. Domnilor, campania asta electorală a fost un trist război civil. De-o parte am văzut pușca, puterea publică și banul, de altă parte cetățenii dezarmați! (Așa! în stânga). Pentru acela spun și eu ca contele Tisza, să luăm o hotărâre: să delegăm o comisiune parlamentară care să ancheteze faptele și eu răspund pentru ele; dacă veți găsi un singur sat în care organele publice să afirme că am atârnat împotriva unguirilor sau a proprietății, atunci îmi voi trage consecințele.

Nu se poate să prezentați lucrul așa, cum au făcut-o unii. În comuna Zărând bunăoară că nu știm cine a tăiat coada dela calul unui alegător din partidul lui Wenckheim. Lucruri de aceste se pot întâmpla ori-unde, cred că nu ne veți acuza că am atârnat pe cineva să facă astfel de năzbâtii. (Risete). Cu fața deschisă vă garantez pentru orice cuvânt; în fața taberei d-v. enorme singurul meu element de putere e că reprezint adevărul.

Știm, deci, că sânt într-o comună oameni porniți cari așteaptă clipa potrivită spre a și răzbuna. În cazul acesta 25 de oameni au fost chinuți pentru coada acela de cal. Intre alții a fost brutalizat fiul omului celui mai de frunte din comună, a fost bătut crunt și făcut măr încât a sărit în fântână de groaza caznelor. În cele din urmă a fost silit să mărturisească că a ascuns coada de cal pe câmp. L-au dus afară acolo, coada nu s'a găsit și când a venit acasă, a fugit de-a dreptul la fântână și a sărit într'însa, ca să scape de torturi — toate pentru o coadă de cal. (Risete. Mișcare). Pe urmă puteam să ne plângem, să alergăm și la Dumnezeu din cer, nu găseam dreptate niciări.

Szmrecsányi György: Așa!

St. C. Pop: Cred că revolta mea e motivată, când vorbesc de aceste întâmplări. Unde s'a întâmplat să fie alegere între un justh și naționalist, unde candidatul nu a avut să lupte cu candidatul puterii oficiale, pentru ce acolo nu s'au făcut beții, amestecul jandarmilor, de ce nu s'au făcut mituiri și de ce procedura electorală s'a făcut în mod ideal? În anul 1906 am luptat cu un candidat kossuthist și alegerea s'a făcut neted. Și atunci s'au făcut exagerări că s'ar fi săvârșit ilegalități și nedreptăți, dar nu s'a putut dovedi nimica. A se întrebuița puterea publică spre a se smulge cu mijloace criminale voința votului poporului și e înjosirea statului. (Așa-i! în stânga: Asta e liberalism?)

Dior, voi cere dlui prim-ministru să dea seamă ce a făcut cu orfanii ai căror părinți au fost împușcați. Voi supune tribunalului d-v. cazul acela din Tulgheș, cercul Șomcutei, când un om a fost chemat de doi jandarmi în casă și «convins» cu pușca. Când a intrat fiu-său în casă. (Strigăte: Meargă la judecătorie!)

Szmrecsányi Gy.: Peste un an are să l închidă pe zece zile!

St. C. Pop: Fiu-său a intrat să apere pe tatăl a șapte copii și a prins pe un jandarm de braț, celalalt l-a strâpuns cu baloneta. (Mișcare.) Pe urmă l'au legat pe tatăl, l-au arestat și nu l-au liberat decât când s'a dovedit că-l nevinovată. Și atunci a spus: Mi-l'ați luat pe fiu-meu, m'ați chinuit pe mine, să am măcar bucuria de a vota pe partidul meu! Iată, dior, ce însuflețire ne înconjură, ca o putere magică și care ne-a adus în parlament prin mil de sulți!

Szmrecsányi György: Dar dacă le-ar spune într-o întrunire publică, l-ar închide!

St. C. Pop: Știți că românii-s blânzi. Vă puteți închipui că s'ar putea încăiera într-o casă doi țărani fără arme și doi jandarmi înarmați,

incât să fie nevoite de a strâpunge pe unul din țărani?

Dar se poate trece ușor peste astfel de fapte. Ziarele guvernamentale spun că păruim vremea cu vorbe și povești. Dar eu invit partidele să-și facă datoria, să se unească spre a strâpni abuzurile și apoi dacă cineva mai face atârțare închideți-l! (Apl.) Prefer să mi-se spuie că «nu vă las să alegeți» decât să ni se zică că avem dreptul de alegere, iar când mergem la urnă, ne jucăm cu viața. (Așa-i Mișcare și sgomot, președintele sună).

Șefii opoziției au spus că în campania asta și-au ruinat nervii. Intr'adevăr s'au petrecut atâtea scene emoționale, încât ni-s'a zguduit încrederea în legi. Ca avocat de douăzeci de ani am apărut mulți criminali, dar n'am văzut încă atâta rafinare și perversitate ca la alegerile astea. S'au făcut atâtea apucături pentru eludarea legii, încât mi-am zis că acuma desigur la universitate băeții nu mai învață interpretare ideală a legilor, ci își bat capul cu apucături de aceste.

Este oare în folosul prestigiului administrației că atunci când eu vreau să mă duc în fruntea unei delegații la șeful ei, îmi răspunde că nu mă primește, iar când îl întreb: când vei fi acasă, îmi răspunde: «N'am să-ți dau lămuriri?» E acesta un procedeu demn? (Aprobări în stânga).

Caporalul de jandarmi a fost pe vremea alegerilor cel mai mare om în lume și e ciudat că acești jandarmi n'au nici număr, nici nume și nu pot fi trași la răspundere. Dacă întrebam de ceva: «Cine ești? Vină să dresăm proces-verbal în care să se spună de ce am fost arestat!», ne răspundea: «Taci din gură! Aici eu sânt stăpân!»

Szmrecsányi Gy. Așa este!

St. C. Pop: Pe vremea balotajului d'n cercul Chișineului, când candidatul nostru a voit să viziteze comunele Cîntea și Zărând, jandarmii i au spus: «Să nu îndrăznești să pui piciorul în comună, că te strâpungem!» (Sgomot. Protestări în dreapta. Voci: Rușne!). Cazul acesta l-am adus la cunoștința dlui ministru președinte pe cale telegrafică (Sgomot) și totuși șefii acestor administrații ne învinuiesc că noi calomniăm Ungaria!

Volnicii ca ce'e înșirate compromit Ungaria (aprobări în stânga), pentru că dacă în țara aceasta ar stăpâni domnia legilor și dreptatea, orice am spune noi, nimeni nu ne-ar da crezământ. (Voci în stânga: Politica lui Deák! Sgomot. Și cu unguirii tratează la fel!)

Dați-mi voie, domnilor deputați, să vă pun o întrebare. Dacă chemarea președintelui de alegere e să vie într'ajutorul alegătorilor dintre cari mulți sânt analfabeți, — oare cum se poate califica procedeu, să zicem dela Vințul-de-jos, unde adversarii au mai candidat pe un Iulu Maniu, care nici nu există? Intre sârmanul alegător și e întrebat cu cine votează, și votul lui e respins pentru că bietul de el nu știe că a mai fost candidat un Maniu și răspunde simplu: cu Maniu. Au fost cazuri când primarul n'a voit să constate identitatea unui alegător — vecin cu el. Dacă în chipul acesta se împiedecă manifestarea voinței libere a poporului, absolutismul e mai de preferit (Aprobări în stânga. Președintele sună).

Multe am putea spune despre aceste alegeri, căci nenumărate mandate au fost contestate înaintea Curții de Casație, — durere poate înzadar. Știți cu toții cum se rezolvă petițiile, cum desbaterea durează ani de zile, iar când deputatul atscat e amenințat să și plarză mandatul — renunță la el și cel cari l-au contestat trebuie să plătiască 10—15.000 cor. cheltuell de proces. Veți vedea și D-Voastră că procesele aceste vor avea viață mai lungă decât parlamentul nostru!

Dacă voim să asanăm aceste rele, trebuie să delegăm o comisie din sinul nostru care să cerceteze volnicile anunțate procedând ca cea mai mare severitate și când e vorba de opoziționali și când e vorba de guvernamentali. Pentru că, repet din nou, putem să suportăm urmările unui război sau al unei alte catastrofe, dar urmările coruperii morale a poporului constituie un rău

ce nu se mai poate lecul (aprobări în stânga).

E un rău cum nu se găsește altul mai mare. Poporul se convinge despre jandarmii cari mijlocit și apărât mituirea alegătorilor, și sânt paznicii legilor, ci complicitii răufăcătorilor (Aprobări în stânga). Nu temeți Dvoastră stituția și instituțiile ei de urmările acestui rău. Așa de ușor se poate trece peste aceste abuzuri la dinea zilei, de dragul unui discurs mare de echilibrul european?

Eu, domnilor deputați, socot că pedepsirea lecuirea unor astfel de abuzuri electorale e mai mare importanță decât toate discursurile. Tisza. (Aprobări în stânga, Chemarea noi sfântă să fie să punem capăt acestui sistem corupție electorală și să restabilim bunul obicei al Ungariei, întărind și credința poporului în legile țării. Dar dacă noi vom juca numai pe d'acum, dacă vom discuta chestiunea aceasta mai mult în glumă, — vom contribui numai la condamnarea și înrădăcinarea unui sistem care ducă la ruina țării întregi. (Aprobări în stânga).

Primesc proiectul de adresă prezintat de dl. legul meu dl deputat Dr. Teodor Mihail.

(Fine).

Criza croată.

Banul a demisionat. — Impăratul nu primește demisia — Dieta croată va fi dizolvată.

Fără de veste s'au ridicat norii crize grave asupra guvernului. E o criză croată moștenire lăsată dela guvernul austro-ungar. Coaliția a provoat marea nemulțumire în Croația decretând în mod oficial limba ungurescă pentru căile ferate croate. A fost prima încercare a politicii de maghiarizare în Croația dar nu a reușit. Coaliția austro-croată a rezistat, constituția fost suspendată timp de trei ani supt pretext, s'a înscenat cunoscutul proces înaltă tradare contra sârbilor. A fost epocă de grele lupte și prigoniri pentru croați și sârbi deopotrivă.

În sfârșit a sosit timpul unei revireni supt guvernul actual. Rauch a plecat și în fruntea treburilor din Croația a venit baron Tomasich, omul coaliției serbo-croate, făcut un acord între coaliție și guvern, sensul căruia guvernul se obligă să se abțină sau să mute în alte posturi pe funcționarii cari au stat în fruntea goanei contra coaliției și au cerut retragerea dispozițiilor de maghiarizare pe căile ferate.

Se vede însă că dl. Khuen și Tomasich au tras pe sfoară pe croați, întocmai cum era să tragă și pe români, dacă nu că ceau o învoială și cum a tras pe sloveni. Căci venit la putere, banul refuză împlinirea condițiilor de împăcare. El nu vrea înlătura pe d. Aranisky șeful departamentului justiției și pe faimosul procuror Curti care a avut un rol atât de însemnat în procesul de înaltă tradare dela Agriban.

Deputații croați și sârbi, înoindu-și cererile acuma, banul a demisionat. Se știe însă că criza va putea fi rezolvită în timp pașnic.

Dieta croată va fi dizolvată.

Laibach, 19 Iulie. Se pare că guvernul unguresc e hotărât să ducă lupta contra croaților până în capăt și că vrea să se fite de acest conflict ca pretext pentru a zdrobi coaliția serbo-croată. Ziarele slovene de aici primesc informația că împăratul

Gulere și manșete mai frumos curățeste fabrica de spălat cu aburi

U N I Ő

Kluj—Kolozsvár, Ferencz József-út 102. Telefon Nr. 395.

Lucrările din provincă dacă trec peste 5 cor. le retrimite franco.

va primi demisiunea banului Tomasich. Conte Kluen va propune Maiestății Sale să dizolve dieta croată. Noile alegeri se vor face ca și în Ungaria supt lozincă muncii productive și vor fi făcute contra coaliției serbo-croate care va trebui nimicita.

Ședința Camerii.

— Ședința de Marți. —

Ședința de azi s'a deschis în semnul chestiunilor personale. Deputații aleși în comitatul Trencinului au adus în discuție abuzurile electorale, populari acuzând — guvernamentului, și invers.

Momentul serios al ședinței a fost discursul rostit de Holló Lajos, unul dintre șefii partidului justhist, care a adus în discuție chestiile militare și a știut să obțină și aprobarea contelui Apponyi. A cerut, firește, naționalizarea armatei. De altminteri s'a declarat aderent al băncii autonome și al votului universal, egal și secret.

În ședința de mâine probabil va vorbi Justh.

Ședința se deschide la orele 10 și un sfert. După aprobarea sumarului ședinței trecute se intră în ordinea de zi.

Béla Henrik ia în apărare, împotriva lui Szmrecsányi, administrația comitatului Trencin, care împlineste o misiune culturală în marea de — slovaci.

Nadányi Gyula (kossuthist) vorbește despre abuzurile electorale din Bihar.

Richter János vorbește în chestie personală răspunzând la discursul de ieri al lui Szmrecsányi, pe care îl atacă, spunând că a fost cel mai mare aderent a lui Tisza, pentru care ar fi fost »gata să moară«, — dar n'a murit ci a trecut la poporalii (heritate). Atacă apoi partidul poporal și îl învinuiește că într'un singur cerc a cheltuit 80.000 coroane (Sgomot. Protestări). Înșiră mai multe cazuri de abuzuri săvârșite de agenții poporali. Îl atacă pe Rakovszky spunând că a agitat împotriva jidanilor (Sgomot). Încheie cu declarația că primește adresa prezintată de guvern.

Holló Lajos, unul din șefii justhști, vorbește despre chestiile militare. Spune că fără concesiile militare ungurești nu se pot cere țării sacrificii noi. Oratorul își bazează argumentația în mare parte pe chestia națională a nemaghiarilor. Compatrioții noștri nemaghiari au o pildă vie, zice, și o încurajare a dorințelor lor, văzând că principiul unității statului e înfrânt în armată. Noi îl osândim la temniță pentru agitație împotriva statului, dar nimeni nu agită împotriva lui așa ca organizația armatei.

Apponyi (întrerupând): Foarte adevărat!

Holló Lajos: Limitele statului ungar se întind numai până la limba de regiment care se fixează după majoritatea ostașilor. Prin urmare în armată ei sânt considerați factori de drept constituțional și vieții de stat, au aceleași drepturi și stau pe același grad de drepturi ca și noi.

Afară de asta ei văd în vecinătate state naționale cari sânt expresia vieții lor naționale. Comparația cu aceste state este în desavantajul statului ungar. Oratorul repetă cererea concesiilor militare. Apoi mai stăruiește asupra chestiei băncii în sensul cunoscut al partidului justhist și se declară pentru votul universal egal și secret, dovedind că nici una din calificativele acestea nu vor fi vătămătoare intereselor ungurești.

Mal vorbește kossuthistul Ostffy Lajos.

Ședința se ridică la orele 2 p. m.

„Inspectorii școlari confesionali“.

— Voci din afară. —

În câteva numere precedente ale »Tribunei« s'a indicat modul în care revizorul școlar resp. inspectorii școlari ar avea să-și împlinească misiunea de supraveghere sau control întru îmbunătățirea în măsură tot mai mare a învățământului nostru elementar.

Fiecare a spus câte ceva nou dovedindu-și afirmățiunile din punctul său de vedere.

Unul »Amicul școlai« a zis că revizoratul școlar — în forma contemplată de conzistoare — nu duce la scop, căci o singură persoană nu dispune de timpul fizic necesar spre a vizita toate școlile din dieceză într'un an de zile.

Acest adevăr nu se poate contesta, abstrăgând dela împrejurarea că pentru unul singur ar fi și de tot zdruncinător.

Acest »amic« adevărul l-a grăit și atunci când a susținut că cu misiunea inspecționării mai potrivită ar fi protopopii concernenți, cari oricum dar dispun de timp spre a putea cerceta o școală anual de 2—4 ori.

Aici observ însă, că vorba fiind de adevăratul control sau inspecție, ideea s'ar putea realiza fără cusururi didactice numai în cazul, dacă protopopul-inspector școlar — abandonând revizoratele școlare din cauza insuportabilelor jertfe materiale — ar dispune și de o cultură și pregătire pedagogică specială: după procedura indicată adineori de d. E. P. într'un număr al acestui prețuit ziar.

Cine însă va trage la îndoială că o școală se cercetează nu numai pentru ca să se ridice diurna, ci pentruca cel chemat să se convingă despre munca învățătorului arătându-se numaidecât și scădeile metodice și de disciplină; de sine înțeles: cu bunăvoință și între patru ochi!

Iar ca să faci ispravă trebuie să fii competent în cauză, cum spune și d. I. Groșoreanu în numărul 136.

Luând în considerare, că nu toți protopopii pot ajunge — din cauza împrejurărilor — la o cultură specifică a Dr. I. Stro'a, caz unic amintit de d. E. P. — iar pregătire specială, dacă e vorba de un control efectiv — se cere necondiționat — ideea salvatoare este cea lansată de d. I. Groșoreanu, ca adică: revizor școlar să-și aibă flecure tract pe unul dintre învățătorii mai destoinici aparținători tractului.

La aceasta eu aș mai adăuga: acolo unde protopopiatul e cam extins, spre pildă Hălmeagiu, Buteiu, etc. să se numească 2 revizori, căci speșele tot nu-s mai multe și afară de aceea, respectiv comisarii, fiind învățători în activitate, prin vizitare nu ar pierde atâta timp cu școala lor, ceea ce ar fi și în interesul comunei lor proprii, care i plătește.

În forma aceasta lucrul e foarte realizabil și dacă e realizabil ar fi să mai vorbim numai despre controlă și examen.

Aceasta mi-se impune s'o fac cu atât mai vătos cu cât domnii reflecțanți de până aci nu l au făcut, deși acestea două momente au un fel de nex al corelativității.

Așa unii bărbați de școală zic: controlul, — în decursul anului, — și examenul sânt termometrul muncii și abilității învățătorului.

Alții susțin părerea că acolo unde se face control anual regulat, nu e a se face și la examen prin protopopii-inspectorii și comisarii didacticii îndată.

Aceștia mai zic, că în atare caz, examenul trebuie să fie o sărbătoare publică, dar fără comisar și controlă, fiindcă despre hărnicia, munca și metoda învățătorului s'a convins deja în decursul prelegerilor de peste an cel mai chemat om de specialitate: revizorul școlar — tractual, care este învățător în activitate.

Dacă analizăm bine aceste două păreri, vom afla că mai corectă se pare părerea celor din urmă.

Nici eu nu sânt de părerea, să se caseze examenele, dar sânt de părerea, că dacă odată controlul se face de revizor și eventual de protopop la timpul cerut, — învățătorul să nu mai fie și canat, la examenul final din nou cu control fără rost.

Transformarea examenelor de azi — presupunând controlul — în o sărbătoare publică — să

nu o socotească nimenea exagerată — e la loc cu atât mai vătos cu cât, în cele mai multe state culte ale Europei examenul școlar, final sânt absolut desființate.

Dănuirea examenelor în forma de azi presupunând controlul, e incorectă și din motivul că ingerându-se în examinare și alți străini, fie chiar competenți — și elevii neștiind rezolvi mai grabnic întrebare, de față fiind părinții pruncilor și alții, ca tot atâția nespecialiști — suferă cinstea și autoritatea învățătorului, fără care iarăș adevărat progres nu se poate închipui.

De altă parte, prin transformarea examenelor în forma contemplată și motivată — se mai cruță și speșele — cari încă trag mult în cumpănă — anume prin aceea, că cu speșele avute cu conducătorii de examene de până aci, s'ar plăti revizorul tractual.

În fine, un lucru să se știe! Dacă examenul vor dănuși și pe mai departe în forma lor de azi: ca protopop inspector și comisar consistorial, va se zică și cu control la examen — n'are senz revizoratul școlar și iarăș dacă avem revizorul școlar n'are senz examenul și comisariatul la examene.

Care e mai bună?

De sigur — ultima!

Am spus aceste câteva cuvinte cu sinceritate și gândul curat de a contribui după putință la înaintarea învățământului nostru.

Socodor.

I. Crișianu.

Victimile luptei pentru pine.

O catastrofă s'guduitoare preocupă toată opinia publică din Pesta. E vorba de familia unui biet funcționar al statului, servitor la poșta care rămăsese sleit de puteri în lupta neîntreruptă pentru existență și și a căutat scăparea omorându și familia și pe urmă a îndreptat asupra și arma ucigașă. E un caz trist acesta și de sigur va avea urmări pentru mulți neno ocii cari se sbat în lanțul morții, căci dacă acest factor nenorocit n'a putut scoate la căpătii cu cele 64 de coroane ce câștiga pe lună, se naște întrebarea ce soartă așteaptă pe ceilalți funcționari de seama lui cari încă nu sânt mai bine răsplătiți pentru munca lor, sau poate ca încheiere a unei vieți mizerabile vor urma același drum ca factorul Molnar József. Și statul cu toate aparatele administrative nu poate sau nu vreau să dea minimul posibil de existență funcționarilor săi.

În țara aceasta unde toți ovreiași becisnici storc vraga îmbogățindu-se, unde din bugetul din sudoarea vulgului profan se cheltuesc milioane pentru mijloace volnice de administrație și pentru cumpărarea de suflete, abia un minim dispărent din cele câteva milioane de locuitori, duce viața adevărată de om, pe când ceilalți își târăsc viața trudită în continuă disperare și luptă așa că traiul le ajunge dela o vreme o sarcină, mai ales la slujbele statului unde, »propieau« tranșește pe cel mai agil concurent și unde rășplata muncel cinstite și a talentului e noțiune necunoscută.

E sfâșliitor de dureros să fii copil sărac, să umbli gol și să rivești un codru de pâne ce-l vezi în mâna unui trecător, dar e și mai dureros și înzăcit de trist să fii tată unui cărd de copii flămânzi, să fii însuși flămând și însetat și să îți sângere inima văzându-i cum se sbat și să nu poți să i ajuți.

Antecedentele asasinatului.

Factorul Molnar Iosif era angajat la poșta centrală din Budapesta și era însurat de doisprezece ani. Trăia la început în tovărășie cu doi cumnați ai săi, dar familia lui se înmulțea mereu și într'o bună zi au trebuit să se despărțească căci nu mai aveau loc în casă.

De acum urmează zilele de trudă și cea mai neagră mizerie căci leafa mizerabilă ce primea abea ajunge celor șapte nenorociți pentru pâne. Cel mai în vârstă dintre copiii abea era de șapte ani, iar cel mai mic să fi avut două luni. Dela o vreme bietul om văzându-se neajutorat și copiii sporindu-se mereu a fost apucat de gânduri negre și adesea zicea nevastă:

— Mai bine ar fi s'o rupem odată cu sărăcia asta. Mă chinuesc și pe mine dar mai ales chinuesc copiii, că nu pot să câștig atât cât să aibă

de rostul gurii. N'ai teamă, tu vei rămânea în viață să avem cine să se gândească la noi.

Crima.

Nenorocitul om și-a împlinit făgăduința. După o noapte sbuciumată s'a trezit hotărât și cu gîndul nestrămutat să-și omoare familia. Alături s'a sculat de dimineață și a spus nevastei că e bolnav, apoi a trimis-o la un coleg al său, să-l roage să anunțe că nu se poate prezenta la oficiu. Când a rămas singur a luat un briciu și a început masacrul, întâi cu cel mai mare și pe rînd până la cel mai mic. Copilașii nici nu s'au pomenit măcar din somn. Pe urmă s'a culcat între cei doi mai măricei și și-a tăiat beregata.

Când s'a întors nevasta a găsit casa plină de sânge și cadavrele reci ale copililor. La strigătele ei disperate s'au adunat vecinii cari au înștiințat sergentul de serviciu pe urmă au chemat societatea de salvare. Bărbatul încă trăia și a fost transportat la spitalul penitenciarului. Rănile lui sînt periculoase dar nu sînt mortale și așa i-s'a putut lua interogatoriul.

Ingroparea victimelor.

Molnar a fost deocamdată pus în arest preventiv și e mare nădejde că se va restaura. Cadavrele copililor au fost transportate la morgă, de unde vor fi îngropate mâne după amiază.

Interogatoriul lui Molnar.

Comisarul de poliție a luat astăzi interogatoriul părintelui asasin care susține întru toate fașiunea sa de ie i, că mizeria la îndemnat să să-vârșească crimă. Direcțiunea poștelor făgăduise deja înainte cu un an ridicarea salariilor, dar până acum a așteptat degeaba și lipsa unuia ajutor cât de mic care l-ar fi putut smulge din încurcătura în care se afla l-a orbit și în situația aceasta a săvârșit crima.

INFORMAȚIUNI.

A R A D, 19 Iulie n. 1910.

— **Aplicarea legii lui Apponyi.** Cu ziua de 1 Septembrie legea școlară a lui Apponyi se pune în aplicare. În vederea aplicării, contele Zichy, ministrul de culte și instrucție, publică o circulară. În sensul ei învățătorii cari n'au diploma impusă de legea 38 din anul 1868 nu vor mai putea funcționa. Aceia dintre ei cari au fost înscrși la fondul de pensii se vor dimitte cu pensia minimală sau dacă nu au fost înscrși, vor fi dimiși fără pensie. Cererile de retragere în pensie se pot înainta numai până la sfârșitul lui August.

— **Nol daruri de ale d-lui Stroescu.** Afilăm două cazuri nouă de dărniciă atât de largă și înțeleaptă a dlui Vasile Stroescu. D sa a dăruit 200 de cor. pentru ridicarea bisericii din Sig (com. Sălaj) și alte biserici unite din Uricani-Hobiceni (comit. Huniedorii.)

— **Alegere de protopop.** Pentru postul vacant de protopop al Chișineului, sinodul parochial al acestei comune și-a dat votul pentru părintele Vichentie Pantoș, din Virșand.

Luni 25 Iulie n. va avea loc alegerea de protopop.

† **Dr. Emil F. Negruțiu,** medic, a răpauzat după un morb îndelungat și greu de 17 ani, la 18 Iulie n. în vîrstă de 46 ani. În mormântarea lui a avut loc azi, Marți, în cripta familiară din Blaj.

O dihniască în pace!

— **Un primar analfabet.** În Februarie o comună din vecinătatea Cernăuțului și-a ales primar. Cazul în sine e foarte caracteristic și face să ne ocupăm puțin de el. Anume, numărul cel mai mare de voturi l-a înrunit țaranul Simion Beruzan, dar când a venit comisarul municipal pentru a verifica alegerea, s'a aflat că nou alesul primar nu știe nici scrie nici celi și astfel alegerea a fost nimicită.

Primarul a apelat sentința cerînd comisiei administrative să-l deslege de obligamentul de a citi și scrie. A fost însă respins și s'a fixat un nou termen de alegere, dar fiindcă acesta era destul de îndepărtat exprimarul și-a luat un dascăl și cu sirguință de fer s'a pus pe învățatură. Zilele trecute a avut loc noua alegere și țaranul nostru a fost ales cu mare majoritate. La comisia administrativă l-s'a luat un examen de capacitate și afându-se corespunzător a fost întărit spre mulțumirea sătenilor cari îi pregătesc o instalație strălucită.

— **Presa bulgară contra regelui Ferdinand.** De o vreme încoace atacurile ziarelor filoruse contra regelui Ferdinand sînt din ce în ce mai pronunțate și ca motiv al acestora se atribuie următorul fapt: Generalul Sloletov, care se bucură de multă simpatie în cercurile bulgare și care în războiul contra Turciei conduse trupa voluntariilor bulgari, câteva zile înainte de congresul slav, ținut la Sofia, ceruse lui Boris, moștenitorul de tron, o audiență. Prințul însă a fost pe loc trimis în călătorie — pentru a înălțura audiența, iar generalului i-s'a răspuns că nu poate fi primit la palat, deoarece prințul lipsește.

— **Conjurația din Constantinopol.** Din Constantinopol se scrie că societatea reacționară *Japidsi* — după descoperirile mai nuol — își are în toate părțile imperiului comitete filiale. Cu ocazia perchezității domiciliare la cei bănuți s'a aflat un apel nominal, din care reese că cincisprezece persoane conducătoare ale noului regim turc erau condamnate la moarte, între acestea și președintele camerei. Se crede că și deputații albanezi Ismail Kemal și Muftid făceau parte din această societate. Consulul Mehemet Ali a fugit, iar drul Ibrahim Temea, despre care se bănuiește că ar fi înlesnit fuga șefului albanzilor Naziv a fost prețat tribunalului militar.

— **Mulțumire publică.** Membrii familiei Grama din Reușor, roagă pe toți ceice au azistat la înmormântarea fericitului lor unchiu, căpitan pens. Gerasim Grama, pe cum și pe toți ceice au exprimat condoleanțe, să binevoiască a primi sincerile lor mulțumiri. *Jalnica familie.*

x **Când cumpărați ochelari,** a dresați-vă la magazine cari au în vedere nu numai interesul bănesc, ci vă spun sincer dacă e lipsă și de consultație medicală. Pentru ținerea strictă a acestui principiu și pentru serviciul conștiințios, recomandăm prăvălia de articole optice Seelenfreund Sándorné, din Kluj-Kolozsvár piața Jókai 2. unde găsiți termometre, grade, binocle, ochiane, barometre de prima calitate. Reparaturile se fac cu pricepere și grabnic.

? : Dentist român în Arad. :
? **VIRGIL MUNTEAN** ?
:: Szabadság-tér No. 3. ::

ECONOMIE.

Plata grânelor din Aradul-Nou

15 Iulie 1910.

De nou a ploiat, dar puțin și fără să strice secerii început.

De prezent e vreme bună și e nădejde să țină încă câteva zile.

Tîrgul de bucate stagnează și afacerile decurg nici o animație.

S'a vîndut azi:

grâu 200 mm.	8.50—	9—
orz mm.	5.30—	—
ovăz mm.	6.30—	—
secară mm.	6.50—	—
păpușol 200 mm.	5.30—	5.40

Prețurile sînt socotite în coroane și după 50 kg

Șirua de mărfuri și efecte din Budapesta

Budapesta, 5 Iulie 1910.

Prețul cerealelor după 100 kgr. a fost următorul:

Grâu nou

De Tisa — — — — —	20 K. 60
Din comitatul Albei — —	22 » 90
De Pesta — — — — —	20 » 40
Bănățanesc — — — — —	20 » 70
De Bacica — — — — —	23 » 40
Secară de calitate I. — —	14 » 20
Orzul de nutreț, calitate I. —	12 » 75
Ovăz de calitate I. — — —	14 » 10
Oncuruz — — — — —	11 » —

BIBLIOGRAFII.

La librăria »Tribuna« se afia de vânzare, 10—20 fil. porto:

Olariu I. Dr. Scrierile părinților apostolești

Olariu I. Dr. Evangheliile după Matei, Marcu și Luca

Olariu I. Dr. Evangheliile după Ioan
» » » Explicarea psalmilor din orologiu

Olariu I. Dr. Introducer în cărțile sante ale T. V. și N. ed. II

Olariu I. Dr. Manual de Teologie dogmatică ortodoxă

Olariu I. Dr. Epistola S. Apostol Pavel către Romani, Corinteni, Galateni și Efezeni

Dr. Theol. Gheorghe Popovici, Cuvântări bisericești

Dr. Theol. Gheorghe Popovici, Uniunea românilor din Transilvania cu biserica romano-catolică supt împăratul Leopold I

Andrei Ghidlu și Iosif Bălan.

Monografia orașului Caransebeș

Redactor responsabil: Iuliu Giurgiu.
»Tribuna« institut tipografic, Nichin și con

Credit pe ipotecă, pe cambiu
și pentru oficianți
mijlocește

Herzog Sándor

A R A D,

str. Weitzer János 15.

Telefon nr. 376.

Atelier artistic pentru fotografii
E. DAJKOVITS,

ORADEA-MARE
palatul SAS.

Favor extraordinar începând cu azi.
6 buc. fotografii matte format cabinet 12 Gr
6 buc. fotografii matte format vizit . . . 6 Gr
Fotografii esecutate splendid pe pânză tot alt
Pentru fotografiile de nuntă, cadrul gratuit.

PUBLICAȚIUNE.

Urbariaștii comunei Răpsig (Repszeg cot. Arad) dau în arândă pe 6 ani începând cu 1 Ian. 1911, **birtul și prăvălia comunală**, împreună cu toate supraedificățile la licitațiune publică ce se va ține în 28 n. l. c. după amiazi la 3 ore. Condițiunile de esarândare se pot afla la subscrisul președinte al urbariaștilor. Răpsig (Repszeg), la 12 Iulie 1910.

Mihail Cosma,
președintele urbariaștilor.

Caut un candidat de advoat

cu praxă

pe 15 August sau 1 Septemvrie a. c.

Dr. TOMA CORNEA
advocat în
Slighșoara — Segesvár.

Parcelare de moșie.

600 jugh. cat. de pământ bun

afătoare în hotarul comunei Beregsău (lângă Timișoara) și situate lângă gara Beregsău se vind în parcele de câte 4 jughere cu prețul de 1100—1200 Cor. jugherul.

Cumpărarea se poate face sub condițiu i foarte favorabile de plată, căci finanțarea parcelării întregi o posedă »Timișiana« instiut de credit și economii în Timișoara (Temesvár), care dă celor interesați orice deslușire mai de aproape.

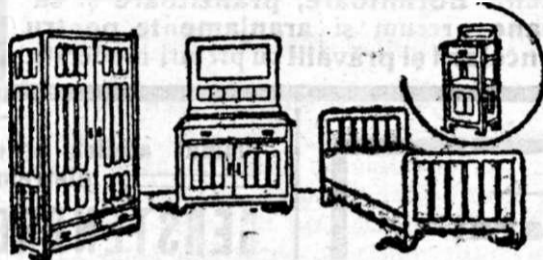
Terminul de opțiune fiind fixat, doritorii de a cumpăra să grăbească cu ofertele lor.

De închiriat

un atelier de țiglarie de ciment, bine asortat cu toate mașinăriile și requisitele trebuincioase. Se caută un român harnic și isteț care ar putea închiria acest atelier pe lângă condițiuni favorabile. A se adresa la **Gavril Venter**, notar emerit în Nagy-bárod (comit. Bihor).

PÁLSÁNDOR

șimplar pentru edificii și mobile
Nagyvárad, Uri-utca 49 (casa Hármos).

Pregătește ori-ce lucrări din acest ram atât noi cât și reparaturi; lucrări pentru clădiri, aranjamente complete pentru școale, biserici, locuințe, biurouri etc. din material bun și uscat după model sau din combinație proprie. și Prețuri convenabile, serviciu coulant se garant.

Un cand. de advocat

cu praxă

caută aplicare pe 1 August în o cancelarie advocațională. Ofertele a se trimite la administrația ziarului »Tribuna« în Arad.

**Asudarea mânilor!
Asudarea picioarelor!
Asudarea subțioarelor!**

Încetează în decurs de o oră dacă folosești:

„SUDORAN”-ul

a lui MOLNÁR.

Copiile epistolelor de recunoștință sunt autenticate de notarul public

Stim. dle farmacist! Medicamentul »SUDORAN« comandat dela Dia, vă mărturisesc, e bun și mi a folosit. Primiți mulțămitele mele. Cu stimă. Cont. S. P.

On. d. Molnár János, farmacie la »Duhul sfânt« Szombathely. Nu pot înțelăsa ca să nu vă fie cunoscut, că medicamentul d-tale »SUDORAN« contra asudării picioarelor și subțioarelor are efect surprinzător și e nevătămător și cu conștiința liniștită îl recomand oricui. Cu stimă Sz. M. căp. înretr., R. St. Dle! Din »SUDORAN«, leac contra asudării picioarelor, mânelor și subsuori am procurat încă pentru 3 persoane, și întrebându i despre rezultat, l-au lăudat foarte. Cu stimă A. S. învățător, Gy.

St. Dle apothecar Molnár! Răspunzând la cartea d-tale, am cea mai mare recunoștință pentru »SUDORANUL« d-tale Pentru că și eu am suferit în mare măsură de asudoarea picioarelor și după două massage mi-a trecut de tot. Am mântuit și alții mulți cu produsul d-tale și te rog să-mi mai trimiți 2 sticlute — și acestea pentru alții. Am rămas eu stimă G. K. ospătar S.

St. Dle apothecar! Am primit »SUDORANUL« comandat, contra asudării de picioare, mâni și subsuori. Credemă, că cine-l folosește după receta prescrișă, îl ală de neprețuit Cu stimă F. E. coafăr, F.

Așa zisul »SUDORANUL« contra asudării de picioare, mâni subsuori, pregătit de d-voastră, are un efect atât de excelent și sigur, că cu cea mai bună conștiință îl pot recomanda nu numai celor din patrie ci și străinătății, întrucât »SUDORANUL« întrece mult toate fabricatele străine, de cari m'am folosit până acum. Îți datorez n ulțămită, că m'am scăpat de boala neplăcută, Salut R. A. învățător A.

Se poate comanda la pregătitorul:

Molnár János, apothecar în Szombathely.

Prețul unui flacon 1 cor. 30 fl.

dacă se trimite suma înainte, porto-franco.

Numai »SUDORAN« prov. cu marcă să se primească.

Krämer Károly

strungar

Făgăraș, Apaffy-utca Nr. 2.

Primește spre efeptuire și reparare toate lucrurile ce aparțin acestei branșe, și recomandă neguțătorilor dopuri pentru buți, în orice mărime, pregătite din material excelent.

Ține în depozit în abundență mare toffelul de articlii pentru fumători, gherghefuri pentru lucrul de mână etc. etc.

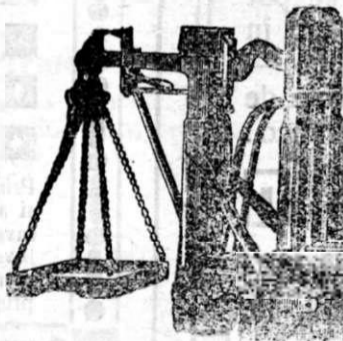
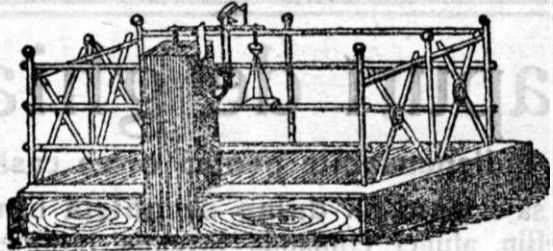
Comandele din provincie se execută prompt și cu cea mai mare punctualitate.

Obiectecte admirabile.

Prima fabrică de cumpene și greutăți din Brașov.

PAUL WIDMANN

Brașov-Brassó,
Korház-u. 62.

Recomandă tot-felul de: cumpene și cântare, balanse-zecimale, centimale și cumpene-pod, precum și greutăți cu prețurile cele mai moderate. - Serviciu conștiințios.

Se primesc reparări și autenticări din nou.

A N U N Ţ.

Caut o păreche de români harnici

bărbatul să fie ca logofăt la moșie, iar femeea lui să știe a conduce cu pricepere gospodăria. Informațiuni la **N. Lupan**, București, Calea Victoriei 24.

INSERTIUNI

se primesc cu prețuri moderate la administr. »Tribunei« Arad

In atenția onoratului public!

Am onoarae a aduce la cunoștința onoratului public, că eu 1 Aprilie 1910 am deschis un magazin de ciclote și mașini de cusut și un atelier de reparaturi, în Str. Forry 20 (casa Guttm).

Aducând aceasta la cunoștința onor. public remarc că în urma cunoștințelor mele sunt în plăcuta situație ca orice lucrări din ramul acesta să le execut spre deplina mulțumire și pe lângă prețurile cele mai convenabile. Schimburi și reparaturi se efeptuesc ieftin și conștiințios. Recomandându-mă atenției și bunăvoinței publicului, asigur că nizuința de frunte îmi va fi să-mi servesc clientela culant, făcându-mă ast-fel vrednic de încrederea ei.

KAPPNER MOR,

electrotehnic

Arad, Str. Forry (Casa Guttmann).
Se instalează sonerii și telefoane pe lângă garanție.

In magazinul de
mașini de cusut
biciclete

a lui
Kalmár Mihály

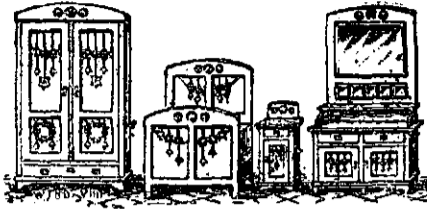
Cluj—Kolozsvár, Czertörd-u. 56.

se pot cumpăra orice mașini de
cusut pentru gospodărie și indu-
strie, deasemenea biciclete deplin
echipate, plă-
tind lunar, în
rate avanta-
gioase.

Schuster Ferencz

măsar pentru zidiri și mobile în
Temesvár-Erzsébetváros, Korona-u. 18.

Execută după planuri proprii sau străine
mobile

pentru dormitoare, prânzitoare și sa-
loane precum și aranjamente pentru
cancelarii și prăvălii cu prețuri moderate.

MEGYERI IMRE

văpsitor de haine, curățător chi-
mic, broderie, și institut pentru
spălătul rufelor cu aburi, în
ALBA IULIA - Gyulafehérvár.
Széchenyi-u. (lingă biserica călug).

Primește curățiri lucioase și fine, cu-
rățire de trusouri, albituri de desupt,
de masă și de pat, perdele și orice
lucruri din bransa aceasta cu prețuri
foarte moderate. Curățire și clopsi-
torie chimică de tot-felul de haine
pentru bărbați și femei, pardesii fără
a le desface, apoi materii de mobile,
perdele, dantele etc., cu prețuri moder.

— Telefoa pentru oraș și comitat Nr. 818. —

Atelierul special de reparat
al renumitel firme:

Schmerek E.

— Temesvár-Józsefváros, Bonnáz-u. 14. —

Primește tot-felul de reparări și transformarea mo-
toarelor cu benzină, gaz și ulei brut, absorbitoare
de gaz, locomobile cu benzină și ulei brut și Arla-
puri p. trierat. Bastimente cu benzină, pompe-motor.
Mașină de fabricat gheață. Montări specialiste de
mori cu prețuri moderate, precum și reparări de
automobile, bastimente și biciclete-motor. Depozit
de articlii tehnici. Fitile magnetice. Unsur. Material
de condensajune. Arzătoare cu acetilen. Material
pentru instalări cu electricitate. Cereți catalog de
prețuri și prospect gratuit. — Serviciu conștințios
— Telefon pentru oraș și comitat Nrul 818. —

Primul atelier ardelen aranjat cu putere electrică pentru scobin
pietrelor și fabrică de pietrii monumentale

GERSTENBREIN TAMÁS és TÁRSA sculptor și
lestru piatr

Atelierul central al fabricii: **Kolozsvár, Dézsma-u. 8**

Magazin de pietrii monumentale, fabricate
proprie din: marmoră, labrador, granit,
stenit etc. Kolozsvár, Ferencz József út 25.

Cancelarie Centrală:

Nagyszeben, Fleischer-gasse 17.

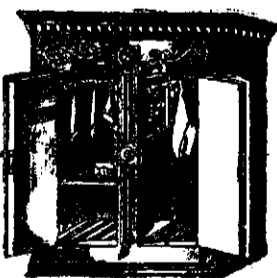
Filiale: Déva, Nagyvárad.

Dulapuri de gheață

— sunt indispensabile pentru orice casă! —

Dacă vrei să cumperi un dulap de gheață bun, trainic
trainic și ieftin, atunci comandă invenția proprie de du-
lapuri **Moskovitz** a căror părți constitutive se pot
a lui **Moskovitz** desface ușor și curăți, făcând în
ghiață o economie de 5% la sută. —
Prețuri foarte moderate. Prospecte de
prețuri ilustrate trimite gratis și franco:

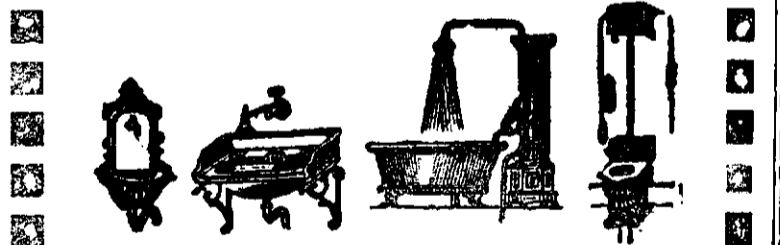

□ **Moskovitz S.** □

fabricant de dulapuri de gheață în
Budapesta, VIII, Rökk Szilárd-u. 10.

BERNACSIK JOZSEF căldărar și specia-
list pentru apaducte

Oradea mare - Nagyvárad, Kert-u. 7.

Primește orice lucrări și reparaturi din acest ram, atât hărăgărie cât
și apaducte. Recomandă atenții publicului și arhitecților, noua sa
invenție brevetată și scutită contra înghețului, pentru spălarea latrinelor;
invenția superioară celor asemătătoare, cari se află în circulație, pentru
mecanismul ușor și aplicabil ori-unce. Am fost aplicat 10 ani ca
primul monter la apaductul orașenesc din Oradea mare.

ROTH JÓZSEF

măestru de sculptură în piatră,

— Segesvár, Seilergasse —

Recomand on p. t. public depozitul meu bogat și
bine asortat de

Monumente de morminte,

din diferită marmoră granit, syenit,
labrador și peatră tare de arină, etc.

cu prețurile cele mai moderate.
Mai departe mă recomand pentru executarea a tot
felul de lucruri de zidărie, ce cad în bransa mea.

Schițe și preliminare de spese stau fr. la dispoziție.

— primul institut sudungar de auritură artistică

a lui **E. I. SPANG**

sculptor și auritor

TEMESVÁR - Erzsébetváros

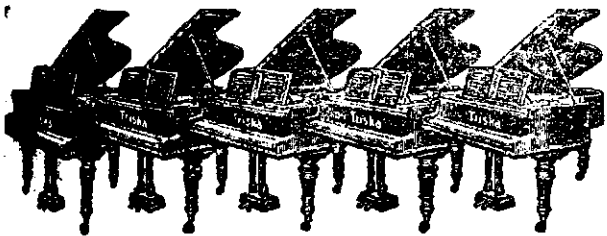
strada Templom Nr. 5.

Premiat cu diploma de onoare și cu medali
de aur în București, și cu alte medalii de
gint la diferite expozițiuni.

Face cu prețuri moderate:

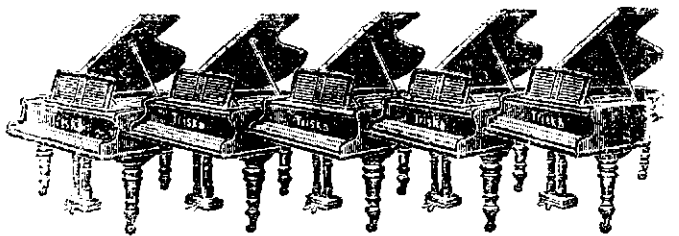
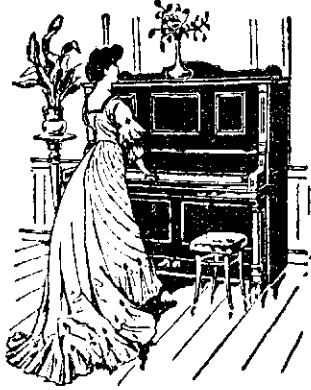
— **iconostasuri, altare -
amvoane, jertfelnicuri,**

primește renovarea și aurirea iconostaselor
vechi, altarelor, a jertfelnicelor și a
voanelor, precum și a tot felul de lucrări în
— bransa aceasta. —

FONDATEUR LA ANUL 1870.

Acordările și reparațiile le execută în mod special!

la renumita firmă:

TRISKA J.

în Cluj — Kolozsvár, Bartham-u. 14.

Se pot cumpăra și închiria pe lângă prețurile cele mai avantajoase.

Numai fabricate de prima calitate.

Salon vestit și magazin bogat de:

Piane,
Pianine, și
Cimbalne.

Pentru orientarea on. public dau mai la vale declarațiile de recunoștință în limba maghiară sosite în timpul din urmă:

Declarație.

În cursul anului 1908 am târguit două pianuri dela firma J. Triska din Cluj și cu amândouă sunt pe deplin satisfăcut. Liniștit pot deci recomanda ori-și-cui firma lui Triska.

Zágon, 18 August 1908.

Nagy Imre
inv. de stat, cantor reform

St. D. J. Triska Cluj.

Pardon, că la șirele D-tale numai acum pot răspunde. Prin aceasta îmi exprim deplina mea încredere pentru pianul „Stingl“ ce l-am cumpărat dela D-ta pe la începutul anului. Execuția lui este mai bine priceperă și calificația D-tale specială. Întreprinderea D-tale o recomand cu plăcere tuturor cunoșcitorilor mei.

Tyrnau, 31. August 1908. Cu toată stima

Hirsch Bruno.

Firmei J. Triska Cluj.

Ca mulțumită recunosc, că pianul cumpărat dela D-ta, după părerea specialiștilor, în ce privește tonul, execuția, prețul adevăresc soliditatea întreprinderii și toată încrederea față de firma Triska.

Dr. Békésy Károly.

Dlul J. Triska Cluj.

Și după 4 ani pot să-ți scriu, că pianul cumpărat din magazinul D-tale e și azi tot atât de bun, cu tonuri plăcute, ca atunci când l'ai trimis. Cu drept recomand deci fiecărui să cumpere pian dela D-Ta. Cu stimă:

Szepmiszentgyörgy. *Révay Margit.*

P. St. Dle!

Eu care sunt specialist în muzică pot zice, că eu pianul cumpărat dela D-Ta sunt foarte îndestulat. Are tonuri foarte frumoase și plăcute pentru aceea pot recomanda și și recomand tuturor să cumpere pianuri dela firma J. Triska

Gheala, Cu stimă: *Ioan Beran,*
prof. de muzica și cant.

Magazinului de pianuri J. Triska Cluj-Kolozsvár.

Ca bucurie Vă anunț, că pianul cumpărat acum câțiva ani pe deplin mă mulțamește.

Cu deosebită stimă:

Dr. Wachsmann Ede.

On. Dle Triska!

Pianul trimis de D-Ta mă satisface pe deplin atât ca execuție cât și tonul bun și frumos. Recomand tuturor.

Cu stimă:

Dej, *Madam Gajzágó László.*

St. firme J. Triska, Loco.

Vă anunț, că pianul cumpărat dela D-Voastră din firma Wirth Ferencz (elevul lui Bozendorf) mă mulțamește pe deplin.

Dr. Kenyeres Blasius.

Ca pianul Bösendorfer cumpărat dela firma J. Triska, nu numai eu ci și toți muzicalii cari s'au abătut prin casa mea, am fost foarte mulțumiți. Firma vrednică de toată încrederea o recomand cu toată căldura.

Cluj (Kolozsvár), Cu stimă:

Dr. Hönecz,
profesor academic privat.

On. firme Triska J. Cluj.

Vă aduc la cunoștință, că construcția eternă a pianului meu, în urma reparaturilor și renovărilor făcute de Dv., se poate iarăși folosi perfect și pentru aceea nu pot scăpa ocazia de a nu vă exprima mulțumita și recunoștința mea.

Torda-Szentlászló. *Gróf Mikos Miklós.*

Firmei Triska Cluj.

Prin șirele acestea Vă exprim bucuria mea pentru repararea pianului meu, în urma căreia a căpătat un ton nou și foarte melodios, ceea ce Dv. vă servește spre laudă și onoare, iar mie-mi dă prilej a Vă exprima recunoștința și deplina mea încredere.

Korpád, Madam Ferenczi Gyula, Boar Ana.

On. Firmă.

În epistola de ieri uitasem să vă amintesc, că mi-a sosit pianul trimis și deja e și aranjat în salon. A sosit în condiții perfecte. E foarte plăcut tuturor, și se bucură de laudă generală.

Szamos-Ujvár, 5 Iunie 1909.

Walton Robert
profesor de liceu.

On. magazin de piane Triska, Cluj.

Deși cam târziu, nu pot scăpa ocazia a nu-ți exprima recunoștința mea pentru pianul trimis. Instrumentul e ineccepționabil, are un ton foarte plăcut, iar exteriorul corespunde pe deplin. Vă mulțamesc, că fără să-l văd și aleg, m'ați satisfăcut atât de bine.

Zelau (Zilah) 1 Maiu 1909.

Cu stimă *Mátyás Adolf.*

Firmei Triska Cluj.

Pianul a ajuns în pace. Ne-ai câștigat plăcerea generală. Vă mulțamim pentru serviciul prompt și onest.

Ioan Bucur
preot gr. ort.

Dlul J. Triska Cluj.

Cu pianul cumpărat dela D-ta sunt mulțamit Nici după expirarea unui an n'am aflat nici o smintă.

Dej, 24 August 1908.

Becky Bálint
asesor la sedria orfanală comitatensă.

On. Dle Triska.

Cu pianul cumpărat dela Dv. toți sunt mulțamiți și ne bucurăm că ne ai satisfăcut dorinței tuturor.

Mocs, 18 Aug. 1908. *Madam Nagy Elek.*

Dlul J. Triska Cluj.

Pianul trimis m'a satisfăcut pe deplin.

Zagon, 19 August 1909.

Cu stimă *Vád. Bécássy.*

Dlul J. Triska, Cluj.

Recunosc cu plăcere, că pianul trimis mie e de o calitate neeccepționabilă, și pentru aceasta voi recomanda firma D-tale în jurul cunoștințelor mele.

Szilágysomlyó, 1 Sept. 1908.

Marossy Aranka
profesoară la școl. civ.

O. D. J. Triska, Cluj (Kolozsvár).

Străformarea pianului meu lung în „Mignon“ scurt, ce ți-l-am trimis, m'a satisfăcut pe deplin, atât prin forma estetică din afară, cât și prin bunătatea și trăinicia lui.

Pianiști virtuosi, cari l-au probat după reparaturi, s'au declarat cu cea mai mare recunoștință asupra lui. Alți specialiști, pentru forma externă estetică și artistică, l-au aflat de model al industriei de pianuri.

Pentru aceea îmi fac o datorie de plăcere, când Vă exprim sincera mea mulțumită și recunoștința pentru lucrul cinstit și succes în toată privința. Și cu plăcere recomand tuturor celor interesați magazinul și atelierul Dv. Cu osebă stimă

Dej, 20 Iunie 1909.

Kenyeres László
jude reg. cerc.

Firmei Triska J. Cluj (Kolozsvár).

Datorez on. firme, cea mai mare recunoștință pentru renovarea pianului meu numit „Bosendorfer“; atât îmbrăcarea cu piele, cât și punerea corzilor au succes excelent și prin tăiere tonul n'a pierdut nimic. Pianul întru nimic nu se poate deosebi de unul nou. Cunoșcitorilor mei voi recomanda aceasta firmă cu toată căldura. Cu stimă

Bistrița, în Decembrie 1908.

Madam Póka Elemér.

Firma Triska J. în 1902, pianul meu Bosendorfer străformat în pian scurt format Mignon, care lucrare e una dintre cele mai bune succese, iar corzile și-au păstrat tonul pe fect. Cu un cuvânt străformarea s'a făcut spre deplina mea îndestulare.

Cluj, în Ianuarie 1909.

Dr. Bánffy Ernő.

On. Dle Triska!

Cu bucurie satisfac dorinței D-tale, când îți anunț, că pianul meu „Beregszászy“ de 40 de ani l'ai dres în așa formă, că mai gata e ca unul nou.

Cluj, 21 Oct. 1908.

Contesa Kuun Géza.

Dlul J. Triska, măiestru de piane Loco.

La rugarea D-tale bucuros adevăresc, că pianul meu de Pokorny—Bosendorfer, pentru o radicală reparatură l-am concretizat D-tale, și cu calitatea muncii săvârșite, precum și cu stăvirea speșelor, sunt pe deplin mulțumit. Firma, o recomand călduros.

Cluj, 23 Oct. 1908.

Dr. Richter Aladár
profesor ord. la academia de știință.

On. D. Triska J. Cluj.

Pentru străformarea și scurtarea vechiului meu pian, și provederea lui cu construcție nouă, făcute cu multă cunoștință specială și adus la perfecțiune, îmi fac datoria când îți exprim mulțumita și recunoștința mea, pentru această muncă curată, bună și trainică.

Bistrița, 12 Nov. 1908.

Láni Godofréd
vice-comit, comit. Beszteroz-Naszód.

Frații Burza

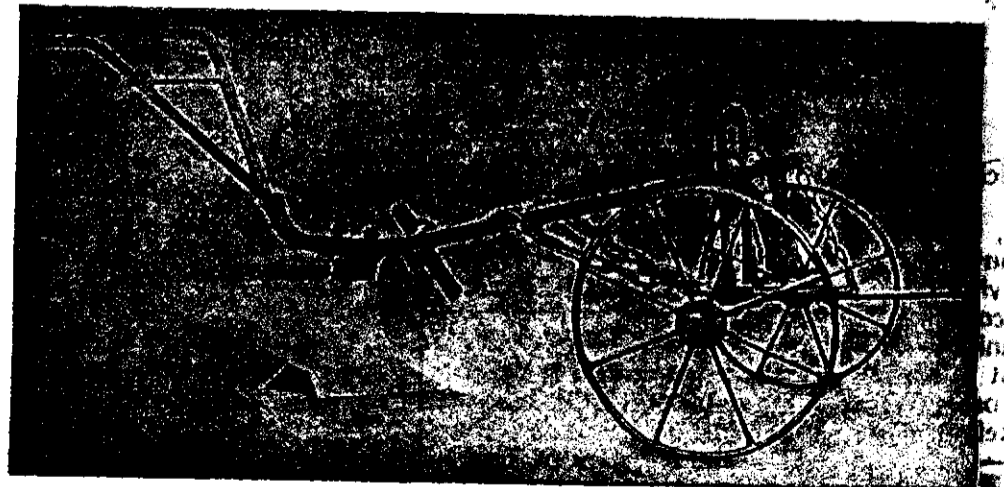
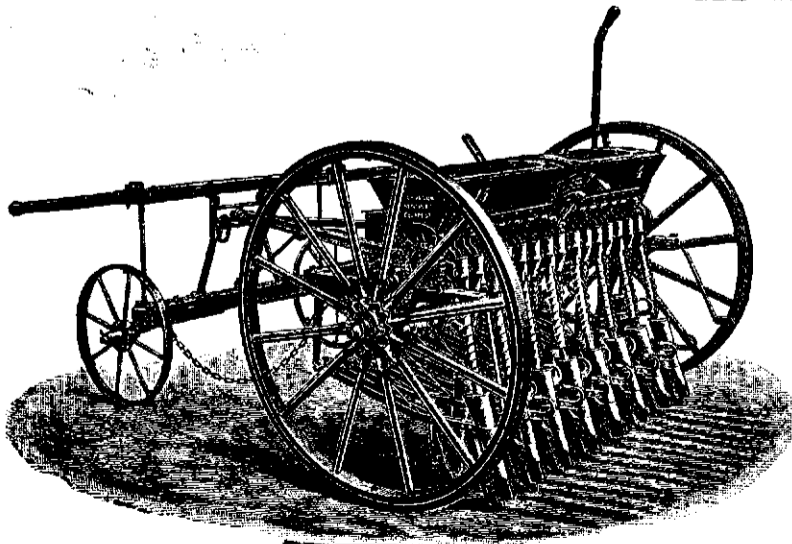
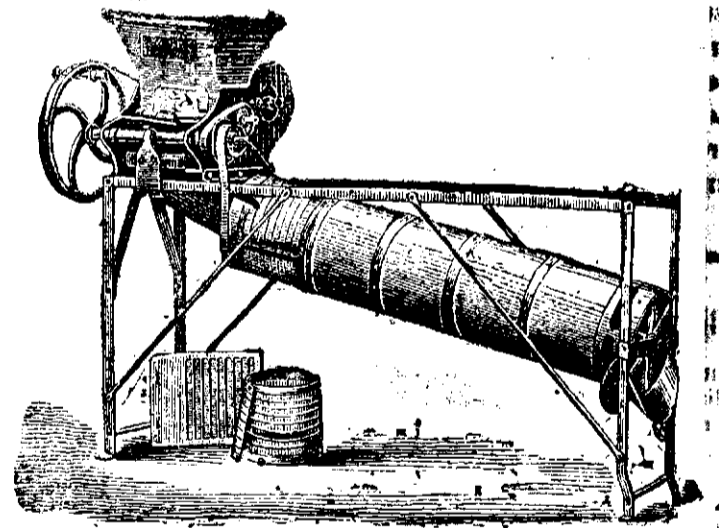
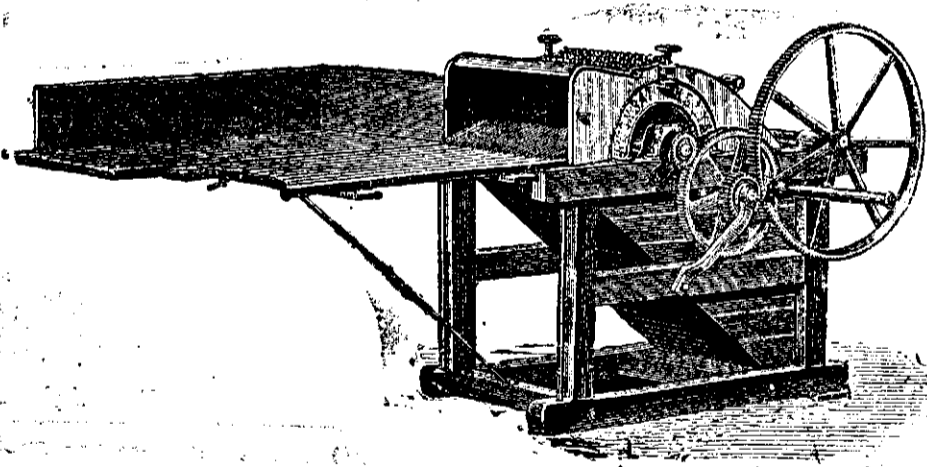
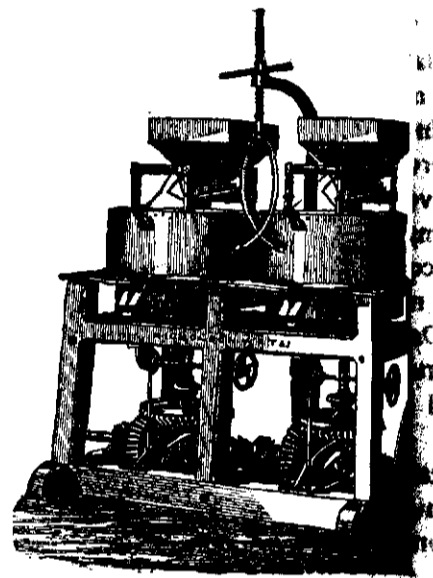
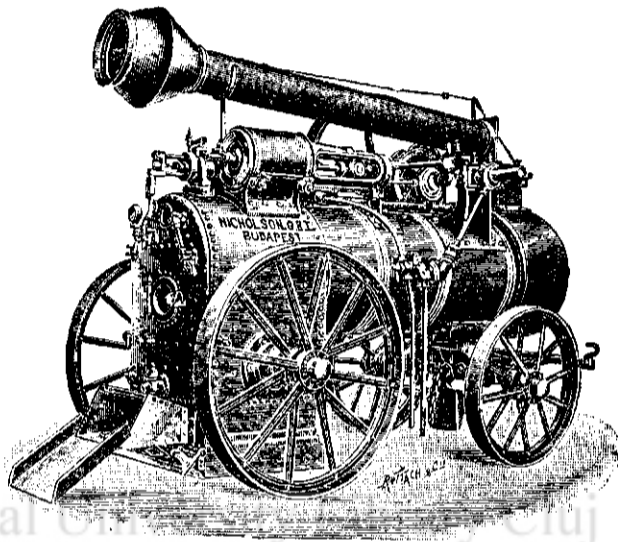
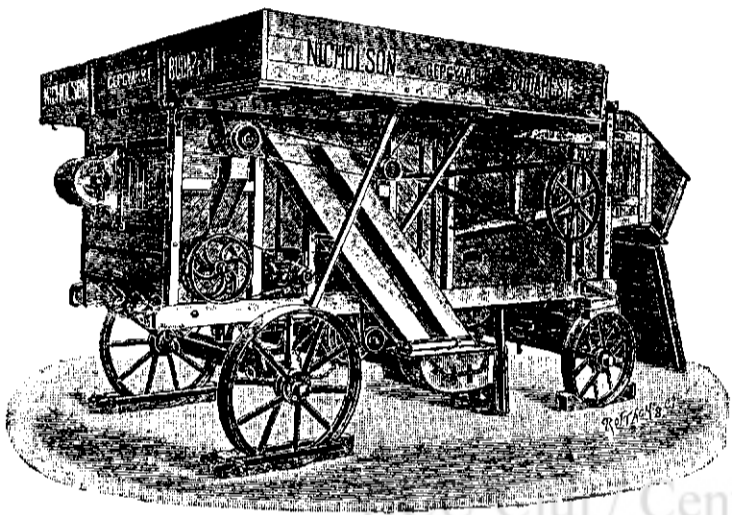
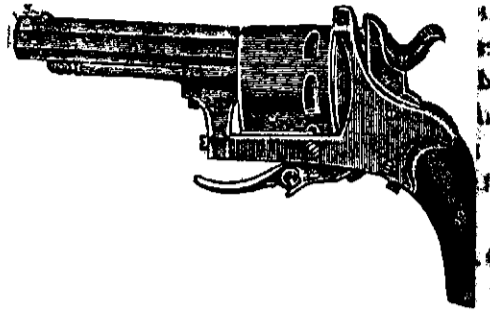
Nr. telefonului 601.

Cea mai mare firmă românească din Ungaria.

Arad, Boros Béni-tér 1.

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot-felul de **mașini agricole** cu prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate. Catalog trimitem gratuit.

Agentura generală a fabricii de mașini **Nicolson** din Budapesta pentru garnituri de treerat și orice mașini agricole.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre.

== Mare asortiment de osii Steier și originale Winter. ==